

”Itsekkyiden aika” - yksilöllisyyden, vastuun ja empatian teemat verkkokeskusteluissa

Teoriaohjaava sisällönanalyysi

Kandidaatintutkielma
Sosiaalitieteet
Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta
Turun yliopisto

Laatija:
Krista Sahuri

13.5.2026
Turku

Kandidaatintutkielma

Oppiaine: Sosiaalitieteet

Tekijä: Krista Sahuri

Otsikko: ”Itsekkyyden aika”- yksilöllisyyden, vastuun ja empatian teemat verkkokeskusteluissa

Ohjaaja: Yliopistonlehtori Camilla Granholm

Sivumäärä: 39 sivua

Päivämäärä: 13.5.2026

Kandidaatintutkielmassani tarkastelen, miten yksilöllisyyden, vastuun ja empatian teemoja käsitellään verkkokeskusteluissa ja millaisia laajempia kulttuurisia ja poliittisia merkityksiä nämä puhuvat heijastavat. Toteutin tutkimuksen laadullisena teoriaohjaavana sisällönanalyysinä, jota ohjasi abduktiivinen päättely. Tutkimuksen aineistona käytän kahta vauva.fi verkkokeskustelua, joissa käsitellään Liisa Keltinkangas-Järvisen *Itsekkyyden aika*- teoksen (2026) keskeisiä näkökulmia sekä hänen mediaesiintymisissään esittämiä kannanottoja.

Aineiston, tutkimuskysymysten ja teoreettisen viitekehyksen avulla tunnistin neljä pääteemaa, jotka valottavat yksilökeskeisyyteen liittyviä moraalisia ja yhteiskunnallisia jännitteitä arkisissa verkkokeskusteluissa. Teemat ovat asiantuntijuus verkkokeskusteluissa, responsabilisaatio ja yksilönvastuun korostuminen, individualismin ja empatian jännitteet sekä individualismin kritiikki ja yhteisöllisyyden kaipuu. Tulokset osoittavat, että asiantuntijuus näyttäytyy keskusteluissa sekä kiistelyn että määrittelyn kohteena ja suhtautuminen asiantuntijaan paljastaa keskustelijoiden käsityksiä yksilön roolista, vastuusta ja empatiasta. Responsibilisaatio ilmenee yksilön vastuun ja valintojen korostumisena elämänkulussa ja individualismin ja empatian välinen jännite tulee esiin erityisesti silloin, kun pärjäämistä korostavat puhuvat kaventavat myötätunnon ilmaisua. Samalla aineistossa kyseenalaistetaan yksilökeskeisiä ihanteita ja tuodaan esiin yhteisöllisyys ihmisen perustarpeena.

Avainsanat: yksilökeskeisyys, individualismi, vastuu, neoliberalismi, responsabilisaatio, empatia

Sisällys

1	Johdanto	4
1.1	Tutkimuksen konteksti	5
2	Keskeiset käsitteet ja teoreettiset lähtökohdat	6
2.1	Yksilökeskeisyys kulttuurisena ja poliittisena ilmiönä	6
2.1.1	Yksilökeskeisyyden käsitteellinen perusta	6
2.1.2	Yksilökeskeisyys poliittisissa käytännöissä ja arjen tulkinnoissa	8
2.1.3	Asiantuntijuus ja individualisaatio	9
2.2	Neoliberalismi ja responsabilisaatio- vastuun siirtyminen yksilölle	10
2.2.1	Neoliberalismin peruspiirteet	10
2.2.2	Responsibilisaatio	11
2.3	Individualismi ja empatia- moraaliset jännitteet	13
2.3.1	Empatian psykologinen ja neurobiologinen perusta	13
2.3.2	Individualismin ja empatian jännitteinen suhde	14
3	Tutkimusasetelma	17
3.1	Tutkimuskysymykset	17
3.2	Tutkimusaineisto ja aineistonkeruu	17
3.3	Tutkimusmenetelmät	19
3.4	Analyysin toteutus ja eettisyys	20
4	Tulokset: yksilökeskeisyyden, vastuun ja empatian teemojen rakentuminen aineistossa	23
4.1	Asiantuntijuus verkkokeskusteluissa	23
4.2	Responsibilisaatio- yksilönvastuun korostuminen	26
4.3	Individualismin ja empatian jännitteet	27
4.4	Individualismin kritiikki ja yhteisöllisyyden kaipuu	30
5	Johtopäätökset ja pohdinta	32
	Lähteet	35
	Liite: Tekoälyn käyttö	38

1 Johdanto

Tässä tutkielmassa analysoin, miten yksilöllisyyden, vastuun ja empatian teemoja käsitellään verkkokeskusteluissa ja millaisia laajempia kulttuurisia ja poliittisia merkityksiä nämä puhettavat heijastavat.

Yksilökeskeisyys, itsensä johtaminen ja henkilökohtainen pärjääminen ovat viime vuosikymmeninä nousseet ihanteiksi niin maailmalla, kuin suomalaisessa yhteiskunnassakin. Hyvinvointivaltiota olemme siirtyneet kohti uusliberaalia kilpailuvaltiota, jossa kansalaisia ”kannustetaan” ottamaan itse vastuuta hyvinvoinnistaan ja tekemään oikeita valintoja. Usko rakenteiden keskeisyydestä hyvinvoinnin tuottajana on vähentynyt. (Saarinen ym. 2014.) Julkisessa keskustelussa korostetaan usein yksilön vastuuta omasta elämästään, valinnoistaan ja hyvinvoinnistaan. Mitä moninaisimpiin haasteisiin, työllistymisestä terveyteen ja elämäntapoihin, tarjotaan yksilöterapeuttisia ja kaupallisia ratkaisuja, vaikka ongelmissa olisi myös rakenteellinen ulottuvuus (Brunila ym. 2021). Tämä näkyy keskusteluissa, joissa onnistuminen esitetään yksilön omana ansiona ja epäonnistuminen tulkitaan heikkoudeksi. Yksilökeskeisessä kulttuurissa yksilön toiminnan ajatellaan olevan rationaalista ja hallittavaa, vaikka eletty toimijuus on huomattavasti monimutkaisempaa. Yksilön toiminta rakentuu aina kontekstissa, mikä tekee siitä sidoksellista ja riippuvaista, jolloin toiminnalla on väistämättä myös ennakoimattomia ja itsestä riippumattomia seurauksia (Honkasalo ym. 2014).

Tutkimustarve nousee siitä, että yksilökeskeinen pärjäämispuhe voi häivyttää näkyvistä rakenteellisia edellytyksiä, jotka vaikuttavat ihmisten selviytymiseen arjessa. Keltinkangas-Järvinen toteaa teoksessaan *Itsekkyyden aika* (2026), että ympäröivä kulttuuri kertoo ihmiselle, miten hänen odotetaan toimivan ja käyttäytyvän. Puhettavat eivät siis ole yhdentekeviä, sillä ne muokkaavat sosiaalista ja elettyä todellisuutta sekä toimivat vallankäytön välineinä. On tärkeää ymmärtää, miten pärjäämispuhetta tuotetaan kulttuurisesti ja julkisessa keskustelussa, jotta voidaan tarkastella sen mahdollisia vaikutuksia eriarvoisuuden oikeuttamiseen ja rakenteellisten ongelmien yksilöllistämiseen.

1.1 Tutkimuksen konteksti

Tutkielman ja ilmiön taustoitukseksi käytän Liisa Keltinkangas-Järvisen teosta *Itsekyyden aika* (2026), jossa tarkastellaan kulttuurin muutosta kohti yksilökeskeisyyttä ja lisääntyvää yksilön vastuuta. Teos toimii kontekstina keskustelulle, jossa yksilöllisyyden korostumisen seurauksia arvioidaan sekä yksilön että yhteiskunnan tasolla. Keltinkangas-Järvinen tuo esiin, että yksilöllisyyden vahvistuminen on tuonut kiistattomia etuja, kuten lisännyt itsemääräämisoikeutta ja toimijuutta, mutta liiallisena se voi heikentää yhteisöllisyyttä, lisätä eriarvoisuutta ja kuormittaa yksilöiden hyvinvointia. (Keltinkangas-Järvinen 2026.) Kirjan ja kirjailijan näkemysten vastaanotto havainnollistaa, miten yksilön vastuuta ja pärjäämisen vaatimuksia tulkitaan sekä millaisia tunteita ja vastakkainasetteluja nämä teemat herättävät.

Mediakehyksenä hyödynnän kahta podcastia, joissa haastatellaan Keltinkangas-Järvistä ja käsitellään hänen teoksensa keskeisiä teemoja. Podcastit tuovat esiin sen, miten teoksen väitteitä esitellään ja perustellaan mediassa sekä millä tavoin kirjailija itse jäsentää yksilökeskeisyyteen, vastuuseen ja empatiaan liittyviä näkökulmia. Tämä mediakeskustelu ohjaa osaltaan tapaa, jolla teosta tulkitaan ja siitä käydään keskustelua verkossa.

Varsinainen tutkimusaineisto koostuu kahdesta vauva.fi -verkkokeskusteluketjusta ja niissä esitetyistä kommentteista. Keskustelut liittyvät teoksen teemoihin sekä Keltinkangas-Järvisen mediassa esittämiin näkemyksiin, ja ne tarjoavat mahdollisuuden tarkastella, millaisia tulkintoja, tunteita ja moraalisia jännitteitä yksilön vastuuseen ja pärjäämisen vaatimuksiin liitetään. Kirja, mediakeskustelu ja verkkokeskustelut muodostavat yhdessä kontekstin analyysille, jossa keskeisiä käsitteitä ovat yksilökeskeisyys kulttuurisena ilmiönä, neoliberaali responsabilisaatio sekä individualismin ja empatian väliset jännitteet.

Seuraavassa luvussa esittelen tutkielmani kannalta keskeiset käsitteet ja teoreettiset lähtökohdat. Luvussa 3 kuvaan tutkimusasetelman, jossa esittelen tutkimuskysymykset ja aineiston sekä kuvaan aineiston keruun, tutkimusmenetelmät, analyysin kulun ja tutkimuksen eettiset periaatteet. Luvussa 4 esittelen tutkimuksen tulokset, minkä jälkeen luvussa 5 esitän johtopäätökset ja pohdinnan.

2 Keskeiset käsitteet ja teoreettiset lähtökohdat

Tässä luvussa jäsennän tutkielmani teoreettista viitekehystä, jonka avulla tarkastelen verkkokeskusteluissa käsiteltyjä yksilöllisyyden, vastuun ja empatian teemoja. Teoreettinen viitekehys rakentuu yksilökeskeisyyden käsitteen ympärille. Yksilökeskeisyys toimii tutkielmaa kehystävänä laajana teemana ja ylätason viitekehyyksenä, joka kuvastaa kulttuurista ja poliittista muutosta kohti yksilönvastuuta, itsenäisyyttä ja omien valintojen korostumista. Tätä kehityskulkua tarkastelen kahden siihen kytkeytyvän ilmiön kautta: neoliberalin responsabilisaation sekä individualismin ja empatian välisten moraalisten jännitteiden.

2.1 Yksilökeskeisyys kulttuurisena ja poliittisena ilmiönä

Yksilökeskeisyydellä viitataan kehityskulkuun, jossa yksilön valinnat, vastuu ja itsenäisyys korostuvat. Tämä ilmiö kytkeytyy laajempiin rakenteellisiin muutoksiin yhteiskunnissa, kuten kapitalismin ja talouskasvun kehitykseen, teolliseen vallankumoukseen sekä kaupungistumiseen. Nämä rakenteelliset muutokset ovat vuorovaikutuksessa kulttuuristen arvojen ja ihmiskuvan muutoksen kanssa. Näissä muutoksissa yksilön itseohjautuvuutta, itsensä toteuttamista ja henkilökohtaista menestystä korostavat ihanteet ovat vahvistuneet ja perinteiset auktoriteetit ovat menettäneet asemaansa. (Keltinkangas-Järvinen 2026; Saastamoinen 2014; Saarinen ym. 2014; Beck & Beck-Gernsheim 2002.) Tätä yksilökeskeisyyden kehityskulkua voidaan tarkastella ja jäsentää erilaisten käsitteiden avulla, joista keskeisimpiä ovat individualismi, individualisaatio ja yksilöllistyminen.

2.1.1 Yksilökeskeisyyden käsitteellinen perusta

Individualismi on ideologinen ja filosofinen käsite, joka jäsentää yksilökeskeisyyden arvoperustaa. Tieteen termipankin mukaan individualismi voidaan ymmärtää periaatteena, joka painottaa yksilön vapautta, itsemääräämistä ja oikeuksia suhteessa yhteiskuntaan. Varhaisen liberalismien ja uuden ajan humanismin piirissä individualismi nähtiin ajattelutapana, joka korosti yksilön omaa etua ja vapautta toimia ilman liiallista yhteiskunnan sääntelyä. Tämän näkemyksen mukaan yksilön etua tavoitteleva toiminta voi markkinoilla edistää myös yhteistä hyvää. (Tieteen termipankki.) Saastamoinen (2014) esittää, että länsimaisen kulttuurin yksilökeskeisyys on edesauttanut psykologian nousua keskeiseksi yksilön toimintaa ja hyvinvointia koskevan tiedon tuottajaksi.

Psykologisesta näkökulmasta individualismi ymmärretään orientaationa, joka korostaa yksilön oikeutta olla oma itsensä ja tavoitella omien tarpeidensa ja toiveidensa täyttymistä. Individualismi voi olla sosiaalinen tai kulttuurinen perinne, ideologia tai henkilökohtainen ajattelutapa, jossa itsenäisyys ja henkilökohtaiset tavoitteet asetetaan keskiöön. (APA Dictionary of Psychology.) Individualismi selittää siten, miksi yksilön vapaus ja omat valinnat nähdään tavoiteltavina ja miksi hyvinvointia koskevassa keskustelussa korostuu terapeutinen kulttuuri, jossa yksilön oletetaan vastaavan omasta elämästään ja hyvinvoinnistaan (Saastamoinen 2014).

Sosiologiassa yksilökeskeisyyden kehitystä on tarkasteltu individualisaation käsitteen kautta. Beckin ja Beck-Gernsheimin (2002) mukaan individualisaatio on modernisaation rakenteellisen prosessi, jossa perinteiset elämänmallit ja sosiaaliset varmuudet purkautuvat. Yksilö joutuu tällöin rakentamaan elämäntarinansa aiempaa itsenäisemmin institutionaalisten rakenteiden, kuten koulutusjärjestelmän ja työmarkkinoiden, puitteissa. Prosessi merkitsee yhtä aikaa vapautta irtautua perinteistä, mutta myös pakkoa kantaa vastuu omista valinnoistaan. (Beck & Beck-Gernsheim 2002.) Saastamoinen (2014) huomauttaa, että sosiologisissa analyyseissä käytetään usein käsitettä yksilöllistyminen, jolla viitataan tähän Beckin ja Beck-Gernsheimin (2002) kuvaamaan rakenteellisesti muototutuneeseen yhteiskunnalliseen järjestykseen, jossa instituutiot edellyttävät yksilöltä elämänsä kulun tietoista suunnittelua ja arviointia. Tällöin yksilöllisyys ei ole ainoastaan kulttuurinen ihanne, vaan myös institutionaalisesti tuotettua, eikä se enää näyttäydy yksilön omana valintana. (Beck & Beck-Gernsheim 2002.)

Tässä työssä yksilökeskeisyydellä tarkoitetaan kulttuurista kehityskulkua, joka pohjautuu individualismin ideologiseen perustaan (Tieteen termipankki; APA Dictionary of Psychology) ja kytkeytyy individualisaation rakenteellisiin muutoksiin (Beck & Beck-Gernsheim 2002). Yksilökeskeisyys kuvaa kulttuurisia ja yhteiskunnallisia muutoksia, individualismi näitä muutoksia taustoittavaa ajattelutapaa ja individualisaatio prosessia, jonka kautta modernin yhteiskunnan rakenteet tuottavat yksilöllisyyttä ja siirtävät vastuuta yksilölle. (Keltinkangas-Järvinen 2026; Saastamoinen 2014; Beck & Beck-Gernsheim 2002.)

Keltinkangas-Järvinen kuvaa tätä kehitystä siirtymänä ”itsekkyyden aikaan”, jossa yksilön oikeudet ja tarpeet nousevat keskiöön ja yhteisölliset normit menettävät merkitystään. Yksilökeskeisyys voidaan ymmärtää moniulotteisena ilmiönä, jossa kulttuuriset

arvomuutokset, rakenteelliset prosessit ja yksilön kokemus autonomiasta kietoutuvat yhteen. Se toimii sekä kulttuurisena arvona että yhteiskunnallisena periaatteena, joka muokkaa käsityksiä toimijuudesta, vastuusta ja moraalisisista odotuksista. (Keltinkangas-Järvinen 2026.)

Tässä tutkielmassa yksilökeskeisyys toimii ylätason viitekehyksenä, jonka avulla tarkastelen vastuun ja empatian rakentumista verkkokeskusteluissa. Yksilökeskeinen kulttuuri yhdessä kilpailuvaltiollisen poliittisen puhetavan kanssa luo taustan, jossa vastuun siirtäminen yksilölle näyttäytyy luonnollisena ja itsestään selvänä. (Keltinkangas-Järvinen 2026; Saastamoinen 2014; Saarinen ym. 2014; Beck & Beck-Gernsheim 2002.) Tämä kehys auttaa ymmärtämään, miksi arjen tulkinnat painottuvat yksilön valintoihin ja ominaisuuksiin rakenteellisten tekijöiden sijaan. Tutkielmassa käsitteet yksilökeskeisyys ja individualismi limittyvät osin toisiinsa ja individualismia käytetään tekstissä myös laajassa merkityksessä kuvaamaan yksilökeskeisestä kulttuurista ajattelutapaa, vaikka käsitteet on tässä kappaleessa teoreettisesti eroteltu.

2.1.2 Yksilökeskeisyys poliittisissa käytännöissä ja arjen tulkinnoissa

Yksilökeskeisyyden toimiessa sekä kulttuurisena arvona, että rakenteellisena prosessina, se heijastuu myös poliittisiin käytäntöihin ja kansalaisuuden ihanteisiin. Yksilökeskeisyyden poliittinen ulottuvuus tulee näkyväksi hyvinvointivaltion muutoksessa. Saarinen, Salmenniemi ja Keränen (2014) osoittavat, että suomalaisessa poliittisessa kielenkäytössä on tapahtunut siirtymä kohti kilpailuvaltiota, jossa kansalaiselta odotetaan aktiivisuutta, joustavuutta ja omatoimisuutta. Hyvinvointi esitetään yhä useammin yksilön projektina, ei yhteisenä vastuuna. Ihanteellisena kansalaisena pidetään itseohjautuvaa ja yritteliästä toimijaa, joka kykenee tekemään ”oikeanlaisia” valintoja ja huolehtimaan omasta hyvinvoinnistaan. (Saarinen ym. 2014.) Poliittisella puheella rakennetaan oletusta pärjäämisestä omin avuin. Tämä muuttaa sitä, miten yhteiskunnallisia ongelmia ymmärretään ja ohjaa etsimään ratkaisuja, jotka painottavat yksilön omaa toimintaa. (Saarinen ym. 2014.) Saastamoinen (2014) selventää, että moderni vallankäyttö toimii yhä enemmän yksilön kautta. Suoran valtiollisen ohjauksen sijaan yhteiskuntia hallitaan kuluttavien ja yritteliäiden yksilöiden kautta. Tämä edellyttää kulttuurista ilmapiiriä ja käytäntöjä, jotka kannustavat ihmisiä ottamaan elämänsä ja hyvinvointinsa omiin käsiinsä. (Saastamoinen 2014.) Saarinen ym. (2014) osoittavat, miten yksilökeskeisyys uppoutuu poliittiseen kielenkäyttöön ja muokkaa kansalaisuuden ihanteita. Saastamoisen (2014) näkökulma tarjoaa teoreettisen

perustan sille, miksi yksilökeskeisyys voi institutionalisoitua poliittiseen puheeseen ja kansalaisuuden ihanteisiin.

Yksilökeskeinen ajattelutapa näkyy myös julkisessa puheessa ja siinä, miten arjessa tulkitsemme ja selitämme omia ja toisten ihmisten elämäntilanteita. Yhteiskunnalliset ongelmat henkilöityvät, ja monia ilmiöitä kuten köyhyyttä, työttömyyttä tai mielenterveyden haasteita selitetään yhä useammin yksilön valinnoilla rakenteellisten tekijöiden sijaan. Yksilön ominaisuuksista, kuten luonteenpiirteistä tai motivaatiosta tulee ensisijainen selitysmalli, jonka kautta menestystä ja epäonnistumista arvioidaan. Tämä ajattelutapa kytkeytyy terapeutiseen kulttuuriin, jossa yksilö nähdään psykologisena projektina. Keskiössä on mielen hyvinvointi ja henkilökohtainen kasvu. Ihmisen vastuulla on tarkkailla itseään sekä kehittää tunne- ja vuorovaikutustaitojaan ja ratkaista näin ongelmat sisäisen työskentelyn avulla. (Brunila ym. 2021; Beck & Beck-Gernsheim 2002; Keltinkangas-Järvinen 2026; Saastamoinen 2014; Saarinen ym. 2014.)

Verkkokeskusteluissa tämä kehitys on nähtävissä erityisen kärjistyneesti. Keskustelijat arvioivat toisiaan elämäntapojen ja henkilökohtaisten ratkaisujen perusteella, ja yksilönvastuu ilmenee pärjäämispuheena, syyllistämisenä sekä vähättelynä. Yksilökeskeinen kulttuuri tarjoaa kehyksen, jonka kautta moraalisia arvioita tehdään. Saastamoisen (2014) kuvaama terapeutinen eetos vahvistaa tätä logiikkaa korostamalla yksilön sisäistä työskentelyä ja itsensä kehittämistä ratkaisuna sosiaalisiin ongelmiin.

2.1.3 Asiantuntijuus ja individualisaatio

Individualisaation myötä myös asiantuntijuuden asema yhteiskunnassa on muuttunut. Modernisaation murentaessa perinteisiä auktoriteetteja ja siirtäessä vastuuta tiedon arvioinnista yksilölle, asiantuntijat eivät enää ole kiistattomia tiedonlähteitä. (Beck & Beck-Gernsheim 2002.)

Tämä kehitys korostuu avoimessa mediaympäristössä, jossa kaikki voivat osallistua keskusteluun. Tutkijoilla ei ole enää yksinoikeutta määritellä mistä puhutaan ja miten keskustelua tulisi käydä. Perinteinen malli, jossa asiantuntijat valistavat maallikoita, on saanut rinnalleen vuorovaikutteisen tiedeviestinnän. Samalla mediaympäristön muutos on tehnyt asiantuntijuudesta sekä näkyvämpää että haavoittuvampaa. Asiantuntijat kilpailevat

keskusteluissa huomiosta, jossa tunteet ja kokemukset haastavat tutkimustietoa. Heidän viestintätapaansa arvioidaan jatkuvasti ja se voidaan tulkita helposti ylimieliseksi, holhoavaksi tai liian viralliseksi. (Väliverronen 2015.)

Verkkokeskusteluissa asiantuntijuus on jatkuvan neuvottelun kohteena. Kommentoijat voivat vedota asiantuntijoihin perustellakseen omia näkemyksiään, mutta he voivat myös kyseenalaistaa asiantuntijan pätevyyden tai koko asiantuntijuuden käsitteen. Mediasta on tullut keskeinen areena asiantuntijuuden määrittelylle, eivätkä yleisöt ole enää tiedon passiivisia vastaanottajia, vaan aktiivisia keskustelijoita, sekä tiedon arvioijia. Asiantuntijuus ei perustu enää yksin tieteeseen tai instituutioihin, vaan myös yleisö vaikuttaa siihen, ketä pidetään asiantuntijana ja millaisin ehdoin. (Uutela & Väliverronen 2022.)

Asiantuntijuuden muutos voidaan ymmärtää osaksi laajempaa yksilökeskeistä kulttuuria. Asiantuntijuus ei ole annettua, vaan rakentuu vuorovaikutuksessa, jossa ihmiset arvioivat, hyväksyvät ja hylkäävät asiantuntijan näkemyksiä peilaten niitä omiin kokemuksiin, arvoihin ja identiteettiin. (Beck & Beck-Gernsheimin 2002; Väliverronen 2015; Uutela & Väliverronen 2022.)

2.2 Neoliberalismi ja responsabilisaatio- vastuun siirtyminen yksilölle

Verkkokeskustelut tarjoavat otollisen ympäristön neoliberaalia responsabilisaatiota korostaville puhetavoille. Kasvoton ja reaktiivinen vuorovaikutus suosii yksinkertaistavia selityksiä, joissa yhteiskunnalliset ongelmat helposti pelkistyvät yksilön valinnoiksi. Tämä on nähtävissä esimerkiksi niin kutsutussa ”pärjäämispuheessa”, jossa korostuvat ajatukset kuten ”jokainen on oman onnensa seppä” tai ”kyllä minäkin olen pystynyt”. Tällaiset ilmaukset rakentavat kuvaa vastuullisesta toimijasta ja sivuuttavat rakenteelliset tekijät.

2.2.1 Neoliberalismin peruspiirteet

Neoliberalismi on 1900-luvun lopulla vahvistunut talouspoliittinen, hallinnallinen ja sosiaalinen ajattelumalli, joka on muokannut tapoja ymmärtää valtaa, yhteiskunnallisia ongelmia ja yksilön roolia. Se korostaa vapaiden markkinoiden ensisijaisuutta, kilpailun tehostamista ja valtion roolin kaventamista. Keskiössä on rationaalisesti toimiva yksilö, joka

tekee vastuullisia valintoja ja kantaa itse niiden seuraukset. Neoliberalistisessa ajattelumallissa yhteiskunnalliset ilmiöt, kuten köyhyys ja työttömyys tulkitaan henkilökohtaisiksi ongelmiksi, jotka yksilön tulisi omin voimin ratkaista. (Hamann 2009; Pyysiäinen, Halpin & Guilfoyle 2017.)

Hamann (2009) korostaa, että neoliberalismi on hallinnan muoto. Hän osoittaa, että valta ei toimi ensisijaisesti pakottamalla, vaan ohjaamalla ihmisiä yrittäjämäiseen toimintaan tuottamalla sosiaalisia olosuhteita, kuten kilpailulliset työmarkkinat, jotka kannustavat rationaaliseen itsensä johtamiseen. Neoliberalismi tuottaa subjektin, joka ymmärtää itsensä projektina, jota tulee jatkuvasti kehittää ja optimoida. Oletus vapaasta ja autonomisesta toimijasta siirtää huomion pois rakenteellisista tekijöistä. Tämä mahdollistaa responsabilisaation, jossa vastuu kasautuu yksilölle. (Hamann 2009; Pyysiäinen, Halpin & Guilfoyle 2017.)

2.2.2 Responsibilisaatio

Responsibilisaatio tarkoittaa prosessia, jossa rakenteelliset ja kollektiiviset ongelmat yksilöllistetään. Yksilöille asetetaan moraalinen ja käytännöllinen velvollisuus huolehtia itsestään, pärjätä ja ratkaista ongelmansa ilman ulkopuolista tukea. Neoliberaali hallinta nojaa tähän vastuullistamisen käytäntöön, jossa ihmisille annetaan vapautta ja autonomiaa, mutta samanaikaisesti vedotaan yksilön vastuuseen ja itsestä huolehtimiseen. Tällöin hallinta toimii epäsuorasti suuntaamalla valintoja ja käyttäytymistä kohti toivottuja päämääriä. (Hamann 2009.)

Pyysiäinen, Halpin ja Guilfoyle (2017) tarkastelevat responsabilisaatiota tapana puhua ja ajatella yksilöstä tavalla, joka korostaa henkilökohtaista vastuuta. Heidän mukaansa responsabilisaatio rakentuu puhetavoista, joissa painotetaan ”valinnan vapautta”, ”itsensä kehittämistä” ja ”yrittämistä”. He painottavat, että tällainen puhe tuottaa mielikuvaa autonomisesta ja kykenevästä toimijasta, joka pystyy tekemään oikeita valintoja kunhan vain yrittää tarpeeksi.

Neoliberaalisessa hallinnassa yksilöitä houkutellaan aktiiviseen vastuunottoon lupaamalla lisää henkilökohtaista vapautta, itsensä toteuttamisen mahdollisuuksia ja parempaa elämänlaatua. Tämä ”vapauden vetoamus” saa yksilöt omaksumaan vastuullisen ja itseohjautuvan roolin,

jolloin he osallistuvat itse neoliberalin hallinnan ylläpitämiseen. (Pyysiäinen, Halpin & Guilfoyle 2017.)

Pyysiäinen ym. (2017) tuovat esiin, että vapauden vetoomuksen lisäksi hallinta voi toimia myös vastakkaisen logiikan kautta herättämällä tunteen kontrollin menettämisestä. Tällainen kontrollin menettämisen uhka liittyy heidän mukaansa turvattomuuteen, epävarmuuteen ja epäonnistumisen pelkoon. He kertovat, että autonominen ja itseään ohjaava toimija voi joutua tilanteeseen, joissa ponnistelut eivät tuota tulosta, riskit realisoituvat tai ulkoiset tekijät estävät tavoitteiden saavuttamisen. Toisin sanoen vastuullistamisen mekanismit kietoutuvat tilanteisiin, joissa vapauden vetovoima voi muuttua kontrollin menettämisen uhaksi. Pyysiäinen ym. (2017) kutsuvat tätä ”vapauden vetoomusta” täydentävää selitysmallia vastuullistamiseksi ”henkilökohtaisen kontrollin uhan kautta”. Selitysmalli voi ilmetä kahdessa toisiaan täydentävässä muodossa: opittuna avuttomuutena, jossa toimijat passivoituvat ja luopuvat vastarinnasta, koska kokevat, etteivät voi vaikuttaa heitä koskevaan hallintaan, sekä psykologisena reaktanssina, jossa menetettyä kontrolli pyritään palauttamaan ottamalla enemmän vastuuta, vaikka olosuhteet ovat itselle epäsuotuisat. (Pyysiäinen, Halpin & Guilfoyle 2017.) Responsibilisaatio voidaan siis ymmärtää hallinnan muodoksi, joka siirtää vastuun yksilöille vapauden lupauksen ja kontrollin menettämisen uhan kautta.

Responsibilisaation keskeinen seuraus on rakenteellisten tekijöiden häivyttäminen. (Hamann 2009; Pyysiäinen, Halpin & Guilfoyle 2017.) Kun yksilö nähdään vapaana ja autonomisena toimijana, yhteiskunnalliset ongelmat voidaan esittää hänen omien valintojensa ja moraalisten heikkouksiensa tuloksiksi. Tämä mahdollistaa hyvinvointivaltion supistamisen, sillä vastuu siirtyy yksilöille samalla, kun rakenteelliset tekijät, kuten työpaikkojen puute ja syrjivät asuntomarkkinat katoavat näkyvistä. Sosiaaliset ongelmat, kuten köyhyys, kodittomuus ja työttömyys näyttäytyvät tällöin epäonnistumisina, joita selitetään puutteellisella yrittämisellä tai huonolla elämänhallinnalla, sen sijaan, että niitä tarkasteltaisiin rakenteellisen eriarvoisuuden seurauksina. Neoliberali responsabilisaatio tuottaa näin moralisoivia ja rankaisevia tulkintoja, jotka oikeuttavat ongelmien yksilöllistämisen ja jopa kriminalisoinnin, sen sijaan, että niiden rakenteellisia syitä korjattaisiin. (Hamann 2009; Pyysiäinen, Halpin & Guilfoyle 2017).

Verkkokeskustelut vahvistavat responsabilisaatiota, sillä ne suosivat yksinkertaistavia selityksiä ja mahdollistavat moralisoinnin nimimerkin takaa. Verkkokeskustelut osallistuvat

näin yksilökeskeisen normin uusintamiseen ja vahvistamiseen. Näistä syistä neoliberaali responsabilisaatio asettuu luontevaksi osaksi tutkielman teoreettista viitekehystä.

2.3 Individualismi ja empatia- moraaliset jännitteet

Empatiaa pidetään keskeisenä inhimillisen vuorovaikutuksen ja moraalisen arvioinnin elementtinä. Kyky asettua toisen asemaan vaikuttaa siihen, miten arvioimme oikeaa ja väärää sekä miten kohtelemme muita. Se vahvistaa hoivaavaa ja toisten hyvinvointia edistävää käyttäytymistä, sekä luo edellytyksiä yhteistyölle. Kyky empatiaan ei kuitenkaan johda automaattisesti myötätuntoon. Sen vaikutus päätöksiin vaihtelee tilanteen ja tulkinnan mukaan. Individualistinen ajattelu voi heikentää valmiutta tunnistaa toisten haavoittuvuutta, kun taas empatia haastaa yksilökeskeisyyttä, jolloin individualismi ja empatia muodostavat jännitteisen suhteen.

2.3.1 Empatian psykologinen ja neurobiologinen perusta

Kehitys- ja sosiaalinen neurotiede rajaa empatian kolmeen erilliseen osatekijään, jotka vaikuttavat toisiinsa. **Affektiivinen jakaminen** on kykyä tunnistaa toisten tunnetiloja ja reagoida niihin. **Myötätuntoinen huolenpito** on motivaatiota välittää toisista ja edistää heidän hyvinvointiaan. Myötätuntoinen huolenpito on biologisesti juurtunut, joustava ja palkitseva motivaatio, joka perustuu laajaan hermostolliseen ja hormonaaliseen verkostoon. **Näkökulman ottaminen** on vaativa kognitiivinen prosessi, jossa tietoisesti asetutaan toisten asemaan ja ollaan kykeneviä kuvittelemaan heidän tunteitaan ja ajatuksiaan. Näkökulman ottaminen lisää empatiaa, sekä vähentää ennakkoluuloja ja on keskeinen tekijä oikeudenmukaisuudessa ja moraalisessa päätöksenteossa. (Decety & Cowell 2015.)

Empatia kuitenkin kuluttaa psyykkisiä voimavaroja, sillä toisen tunteisiin asettuminen voi olla kuormittavaa. Siksi ihmiset säätelevät empatiaansa jatkuvasti suojellakseen itseään. He voivat tietoisesti tai tiedostamatta vahvistaa (ylössäädellä) tai tukahduttaa (alassäädellä) empaattisia reaktioitaan esimerkiksi välttääkseen tunnekuormitusta tai sosiaalisten normien rikkomista. (Feldman, Huddy, Wronski & Low 2020.) Empatia on tärkeä, mutta joustavuutensa takia myös epätäydellinen moraalinen kompassi. Empatia voi ohjata välittämiseen ja moraaliseen

harkintaan, mutta ei tee sitä aina johdonmukaisesti, jolloin ratkaisut saattavat olla epäoikeudenmukaisia. (Decety & Cowell 2015.)

Vaikka empatiaa pidetään usein moraalisesti myönteisenä, se ei kuitenkaan ole universaalia, eikä neutraalia, vaan siihen vaikuttavat sosiaaliset suhteet, asenteet ja tilannetekijät. Empatia on valikoivaa ja usein puolueellista. Empatia kohdistuu voimakkaammin omaan ryhmään ja läheisiin, kuin ulkoryhmään kuuluviin tai tuntemattomiin ihmisiin. (Decety & Cowell 2015.) Myös avuntarvitsijoiden määrä muokkaa empatian kokemista, sillä yhden ihmisen kohtalo koskettaa usein enemmän kuin suuren joukon, jonka kärsimystä on vaikeampi hahmottaa. Henkilökohtainen stressi ja muut negatiiviset tunteet voivat niin ikään heikentää kykyä kokea empatiaa ja vähentää halua auttaa. Näiden tekijöiden vuoksi empatia ei jakaudu tasaisesti, vaan se suuntautuu valikoivasti ja voi siksi tuottaa moraalisesti ongelmallisia seurauksia. (Feldman, Huddy, Wronski & Low 2020.)

Valikoiva empatia ilmenee esimerkiksi voimakkaampina reaktioina läheisten kuin tuntemattomien kipuun sekä arvottavina asenteina, jolloin myötätuntoa tunnetaan enemmän niitä kohtaan, jotka koetaan ”syyttöminä” tai myötätunnon ”ansaitsevina”. Ihmiset kokevat heikompa aivovastetta ulkoryhmän jäsenten kärsimyksiä kohtaan ja kilpailijan epäonnistuminen voi tuottaa mielihyvää. Kilpailuasetelmat, ryhmäjäsenyys ja sosiaaliset asenteet muokkaavat empatian kohdentumista jo varhaislapsuudesta lähtien, mikä tuottaa yhteenkuuluvuutta, mutta myös ennakkoluuloja, syrjintää ja konflikteja. Empatia ohjaa päätöksiä usein tunnepohjaisesti eikä rationaalisesti, mikä voi ohjata auttamaan epäsuhtaisesti tai ohittamaan oikeudenmukaisuuden periaatteet. (Decety & Cowell 2015.) Lisäksi empatian tukahduttaminen voi ilmetä vähentyneenä sympatiana sekä avuntarvitsijan syyllistämisenä tai välttelynä. Vaikka empatian tarkoitus on hyvä, se voi silti vääristää käsitystä siitä, miten vastuuta jaetaan ja kuka tarvitsee apua. (Feldman, Huddy, Wronski & Low 2020.)

2.3.2 Individualismin ja empatian jännitteinen suhde

Aiemmin määritelty individualismi korostaa autonomisuutta ja ajatusta siitä, että yksilö on ensisijaisesti vastuussa omasta hyvinvoinnistaan. Tämä voi olla jännitteisessä suhteessa empatian kanssa, joka rakentuu toisen tilanteen ymmärtämiselle ja rakenteellisten olosuhteiden huomioimiselle. Individualismi toimii kehyksenä, joka muokkaa empatian

suuntaa ja voimakkuutta. (Decety & Cowell 2015; Feldmanin, Huddyn, Wronskin ja Low'n 2020.)

Feldmanin ym. (2020) tutkimus avaa individualismin ja empatian välistä suhdetta sosiaalipoliittisten tukitoimien kontekstissa. Heidän mukaansa tuki valtion hyvinvointiohjelmille rakentuu näiden kahden, potentiaalisesti ristiriitaisen tekijän varaan: individualistiset arvot heikentävät kannatusta ja empaattinen kyvykkyys voi lisätä sitä. Feldman ym. (2020) tarkentavat, että individualismi ja empatia voivat toimia toisistaan riippumattomina, kumulatiivisina tekijöinä: kun individualismi vähentää tukea ja empatia lisää sitä, voivat vaikutukset osittain kumota toisensa. Toiseksi Feldman ym. (2020) tuovat esiin, että empatian vaikutus mielipiteisiin riippuu siitä, ovatko empaattiset reaktiot yhteensopivia individualististen arvojen kanssa: matalan individualismin omaavilla empatia lisää myötätuntoa ja tukea, kun taas vahvat individualistit tukahduttavat empatiaansa silloin, kun myötätunto olisi ristiriidassa individualististen arvojen kanssa. Tällöin empaattinen kyvykkyys voi heidän mukaansa paradoksaalisesti lisätä avuntarvitsijan syyllistämistä tai epäinhimillistämistä myötätunnon sijaan. Feldman ym. (2020) korostavat, että erityisesti korkean empaattisen kyvykkyuden omaavat ovat taipuvaisia toimimaan näin, jotta arvoriistiriidalta vältyttäisiin.

Yksilökeskeisessä kulttuurissa empatia voi saada myös kielteisiä merkityksiä ja politisoitua. Empatiaa voidaan pitää naiiviutena ja heikkoutena, joka estää yksilöitä ottamasta vastuuta itsestään. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, miten arvioidaan, kuka ansaitsee tukea. Ikääntyneille suunnatut tukitoimet koetaan oikeudenmukaisemmiksi kuin työttömille, sillä työikäisten tulisi pärjätä omin avuin. Individualistit vastustavat valtionapua, sillä se koetaan passivoivaksi ja riippuvuutta aiheuttavaksi, mutta hyväntekeväisyyteen he eivät liitä samoja ongelmia. Hyväntekeväisyys on vapaaehtoista, lyhytaikaista ja rajattua, jolloin ansaitsevaisuus voidaan varmistaa, mikä mahdollistaa empatian voimistamisen ilman arvoriistiriitaa. (Feldman, Huddy, Wronski & Low 2020.)

Individualismi ja empatia eivät siis ole yksiselitteisesti vastakkaisia voimia, vaan suhde on kontekstisidonnainen ja vuorovaikutteinen. Empaattinen kyvykkyys lisää myötätuntoa silloin, kun se ei ole ristiriidassa yksilön arvojen kanssa, mutta voi johtaa myötätunnon tukahduttamiseen silloin kun se haastaa individualistisen arvopohjan. (Feldman, Huddy,

Wronski & Low 2020.) Tätä jännitettä voidaan ymmärtää vielä syvemmin, kun tarkastellaan kulttuurisia ihanteita toimijuudesta, jotka määrittävät, millainen yksilön oletetaan olevan.

Ketokiven ja Meskuksen (2015) mukaan länsimaiset yhteiskunnat rakentuvat ”kykenevän toimijan” normille, jossa yksilön oletetaan olevan autonominen, rationaalinen ja itseohjautuva. Ihanne on suoraan yhteydessä individualistiseen ajatteluun. Tämä saa avun tarpeen ja riippuvuuden näyttäytymään tilanteina, joita helposti arvioidaan ja arvotetaan. Elämän ”häiriötilanteet”, kuten sairastuminen, työttömyys ja kriisit, tuovat kuitenkin samalla esiin normin haurauden ja epärealistisuuden: kukaan ei pärjää jatkuvasti omillaan, sillä toimijuus rakentuu aina vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristöjen kanssa. (Ketokivi & Meskus 2015.)

Näissä tilanteissa empatia joutuu jännitteeseen kulttuuristen odotusten kanssa. Jos avuntarvitsija ei sovi ”kykenevän toimijan” normiin, hänen tilanteensa voidaan nähdä itse aiheutettuna tai vähemmän ansaitsevana, mikä altistaa hänet ansaitsevuuden arvioinnille ja empatian tukahduttamiselle. Kyvykkyyden normi selittää, miksi empatia kohdistuu herkemmin niihin, joiden katsotaan täyttävän kulttuuriset odotukset yritteliäisyydestä ja vastuullisuudesta. Tämä normatiivinen kehys kytkeytyy suoraan individualistiseen ajatteluun ja vahvistaa mekanismeja, joissa empatiaa säädellään arvojen ja moraalisten odotusten mukaisesti. (Ketokivi & Meskus 2015; Feldman, Huddy, Wronski & Low 2020.)

Tässä luvussa olen käsitellyt tutkielmani kannalta keskeisiä käsitteitä ja teoreettisia lähtökohtia, joiden avulla jäsenän yksilökeskeisyyttä kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Seuraavassa luvussa siirryn tutkimuksen toteutukseen ja esittelen tutkimusaineiston, sekä kerron aineiston keruusta, sekä analyysimenetelmistä.

3 Tutkimusasetelma

Tässä tutkielmassa tarkastelen, miten yksilöllisyyden, vastuun ja empatian teemoja käsitellään verkkokeskusteluissa ja millaisia kulttuurisia ja poliittisia merkityksiä nämä puhettavat heijastavat. Tutkielman lähtökohtana on ymmärtää, miten yksilökeskeisyyteen liittyvät moraaliset ja yhteiskunnalliset jännitteet tulevat näkyviksi arkisessa verkkokeskustelussa. Tutkimus perustuu kahteen julkiseen vauva.fi verkkokeskusteluun ja analyysi toteutetaan laadullisen teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla.

3.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten yksilöllisyyden, vastuun ja empatian teemoja käsitellään Keltinkangas-Järvisen ajatuksiin keskittyvissä verkkokeskusteluissa?
2. Millä tavalla yksilön vastuusta, yhteisöllisyydestä ja empatiasta aineistossa puhutaan?
3. Miten verkkokeskustelut heijastavat laajempia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia käsityksiä yksilöstä, vastuusta ja yhteisöllisyydestä?

Kysymykset ohjaavat analyysia, mutta eivät määrää sitä ennalta.

3.2 Tutkimusaineisto ja aineistonkeruu

Tutkielman varsinainen tutkimusaineisto koostuu kahdesta vauva.fi-verkkokeskusteluketjusta: ”Liisa Keltinkangas-Järvinen” (v1) ja ”Narsistinen itsekkyyys hälyttävästi lisääntynyt. ”Löysin itseni uudelleen” jne Linkki” (v2). Keskusteluissa käsitellään Liisa Keltinkangas-Järvisen teoksen *Itsekkyyden aika* (2026) teemoja sekä kirjailijan mediaesiintymisissä esiin nousseita näkökulmia. Ensimmäinen keskustelu on aloitettu 1.4.2025, eli ennen Liisa Keltinkangas-Järvisen teoksen *Itsekkyyden aika* (2026) julkaisua ja kaikki ketjun kommentit ovat samalta päivältä. Tämän keskustelun lähtölaukauksena on toiminut Leevi Leivon Psykologia-podcast, jossa Keltinkangas-Järvistä haastatellaan ja jossa käsitellään samoja aiheita, joita hän myöhemmin avaa kirjassaan. Verkkokeskustelu linkittyy näin Keltinkangas-Järvisen julkaisuudessa esittämiin ajatuksiin jo ennen kirjan ilmestymistä. Toinen keskustelu on ajalta 7.- 9.1.2026 ja saanut alkunsa samana päivänä julkaistusta uutisesta, jolloin myös Liisa

Keltinkangas-Järvisen teos *Itsekyyden aika* ilmestyi. Aineistoa pohtiessani päädyin ohjaajani ehdotuksesta tutustumaan vauva.fi verkkokeskusteluihin. Verkkokeskusteluilla tarkoitetaan vähintään kahden käyttäjän välistä viestien vaihtamista internetissä (Kielitoimiston sanakirja). Vauva.fi on Sanoma Media Finland -mediayhtiön alaisuudessa toimiva sivusto ja keskustelufoorumi, jossa kenellä tahansa on mahdollisuus osallistua keskusteluun matalalla kynnyksellä nimimerkin takaa. Keskustelufoorumit ovat julkisen keskustelun tiloja, joissa käyttäjillä on mahdollisuus tuoda esiin asioita ja tunteita, joiden käsittely kasvokkain tai tunnistettavasti voi olla mahdotonta. Keskustelufoorumeilla myös kohdataan erilaisia, oman kuplan ulkopuolisia näkemyksiä. (Harju 2018.) Tällaiset keskusteluketjut tarjoavat mahdollisuuden tarkastella spontaania, osallistujien itsensä tuottamaa puhetta, jossa näkyvät yksilölliset tulkinnat ja laajemmat kulttuuriset merkitykset.

Aineistonkeruun toteutin hakemalla vauva.fi sivustolta keskusteluketjuja ensin teoksen nimellä ”itsekkyyden aika”. Hakusanat eivät tuottaneet aiheeseen liittyviä tuloksia, joten toistin haun kirjailijan nimellä ”Keltinkangas-Järvinen”, joka tuotti hakutuloksia usean sivun verran. Kävin kaikki sivut läpi ja huomasin, että tuloksia tuli useamman vuoden ajalta. Keskityin vain keskusteluihin, jotka sijoittuivat *Itsekyyden aika*-teoksen julkaisun lähetyville eli vuosiin 2025–2026. Tältä ajanjaksolta löytyi kolme keskusteluketjua, jotka käsittelivät teoksen teemoja. Ensimmäisessä keskusteluketjussa kommentteja oli 14, toisessa 102 ja kolmannessa 25. Lisäksi haku käsitteellä ”narsistinen itsekkyyden”, jota Keltinkangas-Järvinen käyttää kirjassaan, tuotti yhden laajan keskusteluketjun, jossa kommentteja oli 441. Kävin kaikki keskustelut läpi ja karsin ensin pois 14 viestin ketjun, kommenttien vähyyden ja ohuen sisällön vuoksi. Rajasin pois myös keskusteluketjun, jossa oli 102 kommenttia, sillä siinä ajaututtiin aiheen ulkopuolelle. Aineistoksi valikoitui siis 25 viestin ja 441 viestin keskusteluketjut, sillä ne olivat sisällöllisesti aiheeni kannalta mielestäni kiinnostavia ja rikkaita.

Luin kaksi valitsemaani keskustelua läpi useaan kertaan, jolloin aineistosta alkoi hahmottua keskeisiä teemoja. Tämän jälkeen siirsin analyysin kannalta olennaiset kommentit erilliseen Word-tiedostoon. Tämä helpotti muodostetun aineistokokonaisuuden systemaattista käsittelyä. Analyysiin sisällytin vain ne kommentit, jotka sisälsivät mielestäni analyysin kannalta merkityksellistä sisältöä. Rajasin aineistosta pois irralliset ja aiheeseen liittymättömät viestit. Tällaisia olivat esimerkiksi satunnaiset välihuudahdukset tai keskustelun ulkopuoliset kommentit, jotka eivät ottaneet kantaa käsiteltävään aiheeseen. Alkuperäisestä aiheesta

sivupoluille ajautuneet keskusteluosiot rajasin myös pois, silloin kun ne eivät tuottaneet tutkimuskysymysten kannalta merkityksellistä sisältöä. Tällaisia sivupolkuja olivat esimerkiksi keskusteluketjut, joissa siirryttiin käsittelemään narsismia persoonallisuushäiriönä tai väittelemään narsistisista piirteistä parisuhteessa. Kommenttiosioden poissulkeminen oli perusteltua, sillä tutkielmani tavoitteena ei ollut tarkastella narsismia diagnoosina tai narsistia parisuhteen toisena osapuolena. Rajauksilla pyrin siihen, että analyysi keskittyy niihin viesteihin, jotka osallistuvat varsinaiseen keskusteluun ja liittyvät alkuperäiseen aiheeseen, eli yksilöllisyyden, vastuun ja empatian teemoihin. Selkeyden vuoksi jätin analyysistä pois myös sisällöllisesti täysin toisteiset kommentit. Otin kuitenkin teeman toistumisen huomioon analyysissä. Lopullinen analysoitava aineisto koostuu v1-keskustelun 23 kommentista ja v2-keskustelun 119 analyysin kannalta relevantista kommentista. Litteroituna aineistoa kertyi noin 20 A4-sivua fonttikoolla 12, rivivälillä 1,5.

Tutkimuksen kontekstiaineistona käytän Keltinkangas-Järvisen teosta *Itsekkyiden aika*, sekä kahta podcast-haastattelua, joissa kirjailija avaa teoksensa keskeisiä väitteitä. Nämä aineistot eivät ole analyysin kohteena, mutta ne toimivat tulkintakehyksenä, jonka kautta verkkokeskustelujen puhetapoja voidaan ymmärtää.

3.3 Tutkimusmenetelmät

Aineiston analyysimenetelmänä käytän tässä tutkielmassa laadullista teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä, jota ohjaa abduktiivinen päättely. Analyysi ei perustu teorian testaamiseen, vaan teoria toimii ajattelun ja tulkinnan välineenä. Sisällönanalyysin tavoitteena on muodostaa tutkittavasta ilmiöstä selkeästi jäsennelty sanallinen kuvaus, jossa empiirinen aineisto tiivistyy käsitteelliseksi kokonaisuudeksi. Abduktiivinen päättely tarkoittaa liikkumista aineistosta nousevien havaintojen ja aiemman tiedon välillä siten, että olemassa olevien teoreettisten mallien avulla luodaan näkemys ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Analyysin konkreettisena toteutustapana käytän koodaamista ja teemoittelua. Aineiston analyysi eteni koodauksen kautta, jossa pelkistin kommentteja nimeämällä niistä esiin nousevia sisältöjä (Tuomi & Sarajärvi). Koodien pohjalta toteutin teemoittelun, joka on yksi laadullisen sisällönanalyysin muodoista. Teemoittelussa pyritään tunnistamaan ja erittelemään tutkimusongelman kannalta keskeiset aiheet eli teemat laajasta tekstiaineistosta. Aineistosta nousevien teemojen esiintymistä ja ilmenemistä vertaillaan, mikä auttaa jäsentämään

verkkokeskustelujen puhetapoja ja niiden suhteita laajempaan kulttuuriseen ja poliittiseen kontekstiin. (Juhila 2021.)

Tämä sopii tutkielmaani, sillä tavoitteena ei ole testata valmiita teorioita, vaan tarkastella, miten verkkokeskusteluiden kommentit kytkeytyvät yksilökeskeisyyden, neoliberalismin ja responsabilisaation sekä individualismin ja empatian moraalisten jännitteiden kaltaisiin teoreettisiin käsitteisiin. Analyysi etenee siis aineistolähtöisesti kommenttien tarkastelusta käsin, mutta omaa ajattelua ja tulkintaa suuntaavat nämä kolme teoreettista käsitekokonaisuutta, joiden avulla aineistosta muodostetut teemat jäsentyvät osaksi laajempaa kokonaisuutta.

3.4 Analyysin toteutus ja eettisyys

Analyysi eteni vaiheittain. Aloitin tarkastelemalla kahta erikokoista verkkokeskustelua, joista ensimmäisessä oli 23 kommenttia ja toisessa 119 kommenttia. Pienempi aineisto oli helpompi hahmottaa ja sen avulla oli luontevaa harjoitella aineiston läpikäyntiä sekä alustavaa koodaamista ja koodien ryhmittelyä teemoiksi. Pienemmän keskustelun läpikäytyäni minulle oli jo muodostunut jonkinlainen käsitys aineistosta ja tämän analyysikehikon avulla oli helpompi hahmottaa isommasta aineistosta oleelliset asiat. Laajemman, 119 kommentin aineiston analysoin kevyemmällä koodauksella. Syvällisemmän analyysin kohdistin sisällöllisesti rikkaisiin ja edustaviin kommentteihin. Tällainen analyysin syvyyden vaihtelu on laadulliselle sisällönanalyysille tyypillistä, silloin kun aineiston koko vaihtelee (Tuomi & Sarajärvi 2018).

Aineiston analyysi alkoi jo karsintavaiheessa, jolloin luin kaikkea löytämäni aineistoa läpi ja rajasin pois tutkimuskysymysteni kannalta epäolennaiset keskusteluketjut ja kommentit sekä sivupoluille ajautuneet keskusteluosiot. Tämän jälkeen luin valitsemaani aineistoa useaan kertaan, jotta sain yleiskuvan keskusteluiden sävystä. Tarkastelin, millaisia puhetapoja ja asenteita aineistossa esiintyy sekä missä kohdin tunnistin ilmauksia, jotka liittyivät teoreettisiin käsitteisiin. Toistuvat kommentit alkoivat hahmottua ja kokonaiskuva aineistosta muotoutua.

Seuraavaksi aloin koodata aineistoa. Merkitsin Word-tiedostoihin siirtämäni verkkokeskusteluiden kommenttien alle koodin, joka kuvasi kommentista esiin nousevaa

sisältöä tai ilmiötä. Koodit olivat lyhyitä sanallisia ilmauksia, kuten ”responsibilisaatio” tai ”individualismin puolustaminen”, jotka perustuivat tutkielmani teoreettisiin käsitteisiin sekä aineistosta nousevia koodeja, kuten ”sukupolvien vertailu” tai ”asiantuntijan kyseenalaistaminen”.

Esimerkiksi kommentti ”*Rajat kaikille. Kotona kasvatetaan, koulussa opiskellaan. Auktoriteetit peliin.*” sai koodin **responsibilisaatio (vastuu kodille)** sekä **auktoriteetin korostus**, koska se heijastaa neoliberaalia ajatusta yksilön vastuuttamisesta.

Kommentti ”*Tämä Keltikangas-Järvisen sukupolvi kasvatti lapsensa nöyriksi kynnysmatoiksi. Nyt heitä ahdistaa kun kynnysmattosukupolvi haluaa lastensa osaavan pitää puoliaan.*” sai koodit **sukupolvien vertailu ja asiantuntijan kyseenalaistaminen**, koska se rakentaa vastakkainasettelua eri sukupolvien välille ja kritisoi asiantuntijaa.

Verkkokeskusteluissa esiintyi myös pidempiä kommentteja, jotka käsittelin kokonaisina analyysiyksikköinä. Ne muodostavat selkeitä perusteltuja kokonaisuuksia, joissa keskustelijat yhdistävät omia havaintojaan Keltikangas-Järvisen teoreettisiin näkemyksiin. Pienemmässä, 23 kommentin keskusteluketjussa pidempiä kommentteja oli vain kaksi ja analysoin ne syvällisemmin purkamalla niiden sisällön useammaksi lauseeksi. Laajemmassa, 119 kommentin aineistossa pitkiä kommentteja esiintyi runsaammin ja käsittelin ne pääosin samalla tavoin, kuin lyhyet kommentit. Poikkeuksena olivat ne pidemmät kommentit, joiden sisältö oli tutkimuskysymysteni kannalta erityisen merkityksellistä. Tässä tapauksessa analysoin ne yhtä perusteellisesti, kuin pienemmän aineiston pitkät kommentit. Näiden pitkien kommenttien sisältöä tarkastelen tarkemmin luvussa 4.

Kun molemmat keskusteluketjut oli koodattu, muodostin kummastakin alustavia teemoja, joita aloin tarkastella suhteessa teoreettiseen viitekehukseeni. Peilasin aineistosta esiin nousevia puhetapoja yksilökeskeisyyden, neoliberaalin responsabilisaation sekä individualismin ja empatian välisten jännitteiden näkökulmasta. Teoria ei määrittänyt teemoja etukäteen, mutta se suuntasi huomioni tiettyihin ilmiöihin ja auttoi jäsentämään aineistossa toistuvia merkityksiä. Pienemmästä ketjusta teemoja syntyi vähemmän, kun taas laajempi aineisto tuotti monipuolisempia teemoja. Lopulliset teemat muodostin yhdistämällä ja vertailemalla näitä kahta aineistokokonaisuutta siten, että teemat heijastavat koko aineiston keskeisiä puhetapoja. Teemojen muodostamisen jälkeen annoin jokaiselle teemalle vielä

värikoodin ja koodasin aineistosta teemoihin sopivat kommentit värikoodeilla helpottaakseni analyysin tekoa. Lopuksi vertasin teemoja aiempaan tutkimukseen ja tarkastelin, millaisia kulttuurisia ja poliittisia merkityksiä ne heijastavat suhteessa yksilökeskeisyyden moraalisiin ja yhteiskunnallisiin jännitteisiin.

Tutkielmassa noudatan Suomen tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) ohjeita hyvästä tieteellisestä käytännöstä (TENK 2023). Tämän tutkielman aineisto koostuu kahdesta julkisesta vauva.fi verkkokeskustelusta, jotka ovat avoimesti kaikkien luettavissa ilman rekisteröitymistä. Keskusteluihin otetaan osaa nimimerkkien takaa, eikä niissä esiinny henkilötietoja tai muita tietoja, joiden perusteella keskustelijat olisivat tunnistettavissa. Aineiston käyttö on tutkimuseettisten ohjeiden mukaista, koska keskustelufoorumi on julkinen ja käyttäjät voivat olettaa, että heidän viestinsä ovat avoimesti luettavissa.

Kontekstiaineistona käytetty Keltinkangas- Järvisen teos ja kaksi podcastia ovat myös julkisia ja tekijöiden itsensä julkaisemia, joten niiden käyttö on tutkimuseettisesti hyväksyttävää. Hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti huolehdin alkuperäisen aineiston tekijänoikeuksien toteutumisesta asianmukaisilla viittauksilla. Reflektoin myös omaa rooliani ja ajatteluani prosessin aikana, jotta ennakko-oletukset eivät vääristäisi analyysia ja tulkintoja. Pyrin läpinäkyvyyteen perustelemalla valintani ja avaamalla prosessin kulkua. (TENK 2023.)

4 Tulokset: yksilökeskeisyyden, vastuun ja empatian teemojen rakentuminen aineistossa

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni tuloksia, jotka kuvaavat, miten yksilöllisyyden, vastuun ja empatian teemoja käsitellään verkkokeskusteluissa, joissa kommentoidaan Liisa Keltinkangas-Järvisen ajatuksia. Teoriaohjaavan, aineistolähtöisen analyysin tuloksena muodostin neljä toisiinsa kytkeytyvää teemaa. Ensimmäinen teema käsittelee asiantuntijuutta aineistossa ja sitä, miten Keltinkangas-Järvisen asemaa käytetään omien näkemysten tukena tai sitä haastetaan. Toinen teema kuvaa responsabilisaatiota, eli yksilön vastuun korostumista, joka ilmenee aineistossa pärjäämispuheena ja rakenteiden häivyttämisenä. Kolmas teema tarkastelee individualismin ja empatian välisiä jännitteitä. Osa keskustelijoista puolustaa rajojen asettamista ja oman hyvinvoinnin priorisointia, kun taas toiset kokevat kehityksen itsekkäänä ja narsistisena. Neljäs teema tuo esiin individualismin kritiikin ja yhteisöllisyyden kaipuun, joka näkyy esimerkiksi sosiaalisen median minäkeskeisyyden arvosteluna ja huolena yhteisöllisyyden heikkenemisestä. Seuraavissa alaluvuissa kuvaan ja tulkitsen aineistosta esiin nousevia teemoja ja tuloksia tarkemmin. Käytän luvussa sitaatteja molemmista vauva.fi-verkkokeskusteluista, jotka on eroteltu tunnuksilla v1 ja v2.

4.1 Asiantuntijuus verkkokeskusteluissa

Aineistossa asiantuntijuus nousee keskeiseksi kiistelyn ja määrittelyn kohteeksi. Tämä heijastaa individualisaation myötä tapahtunutta muutosta asiantuntijuuden asemassa, jossa auktoriteetit eivät enää ole kiistattomia tiedon lähteitä, vaan yksilöt toimivat yhä useammin tiedon ja asiantuntijuuden arvioijina peilaten tutkimustietoa omiin kokemuksiinsa (Beck & Beck-Gernsheim 2002; Väliaverron 2015).

Verkkokeskusteluissa Keltinkangas-Järvinen näyttäytyy samanaikaisesti sekä arvostettuna asiantuntijana, että voimakkaan kritiikin kohteena. Tämä tuo esiin sen, miten verkossa väitellään siitä, kenen näkemyksillä on painoarvoa. Havainto on linjassa sen kanssa, että asiantuntijuus on verkkokeskusteluissa jatkuvan neuvottelun kohde median toimiessa keskeisenä asiantuntijuuden määrittelyn areenana (Uutela & Väliaverron 2022). Osa keskustelijoista korostaa Keltinkangas-Järvisen asiantuntijuutta ja pitkää uraa sekä esittää hänet viisaana ”*faktatiedon*” äänenä. Tämä näkyy esimerkiksi yhdessä laajassa kommentissa, jossa kirjoittaja kuvaa tehneensä oman selvityksen työpaikkailmoituksista ja liittää

havaintonsa suoraan Keltinkangas-Järvisen persoonallisuussyrjintää koskeviin ajatuksiin. Näin kommentoija rakentaa asiantuntijan auktoriteettia yhdistämällä henkilökohtaisen havainnon ja asiantuntijapuheen. Toinen pitkä kommentti havainnollistaa, miten asiantuntijapuhe kiertää mediasta toiseen. Kommentoija tuo keskusteluun Puheenaihe-podcastin sosiaalisen median sivulta kopioidun tiivistelmän Keltinkangas-Järvisen haastattelusta. Koska teksti välitetään sellaisenaan ilman omaa tulkintaa, asiantuntijan auktoriteetti korostuu ja hänen näkemyksensä toimivat suoraan perusteluina keskustelussa.

Asiantuntijuuden puolustaminen näkyy myös kommenteissa, joissa keskustelijat pyrkivät oikaisemaan toisten ”*väärinymmärryksiä*” ja palauttamaan keskustelua Keltinkangas-Järvisen alkuperäisiin näkemyksiin. Tämä tulee hyvin esiin esimerkiksi kolmessa pitkässä kommentissa, joissa kirjoittajat korostavat, että moni keskustelija puhuu asiantuntijan näkökulmasta ”*asian vierestä*” erityisesti narsismin käsitteen ja rajojen asettamisen tulkinnan kohdalla. He vetoavat Keltinkangas-Järvisen pitkään tutkijan uraan ja laajaan tuotantoon sekä omaan perehtyneisyyteensä kertoen mitä hän on ”*todellisuudessa*” tutkinut ja painottanut. Näissä puheenvuoroissa asiantuntijuus toimii sekä tiedollisena että moraalisena auktoriteettina ja sen avulla määritellään, mikä tulkinta on oikea ja mikä on keskustelussa hyväksyttävää.

Osa keskustelijoista puolestaan kyseenalaistaa Keltinkangas-Järvisen näkemykset, motiivit ja koko persoonan. Asiantuntijan puhe tulkitaan keskusteluissa helposti moralisoivaksi, vanhanaikaiseksi tai yksilön autonomiaa uhkaavaksi. Tämä näkyy esimerkiksi kommenteissa, joissa Keltinkangas-Järvistä pidetään ”*vallanhaluisena*”, ”*narsistisena*” ja ”*syyttävänä*”, sekä hänen mielipiteitään ”*pölyisinä*” ja ”*tarkoitushakuisena provoamisena*”. Tulkinta on linjassa aiempien havaintojen kanssa siitä, että asiantuntijan viestintätapa on jatkuvan arvioinnin kohteena ja voidaan tulkita ylimieliseksi tai holhoavaksi (Väliverronen 2015). Puheenvuorot heijastavat individualistista ajattelutapaa, jossa ulkopuolinen ohjaus koetaan rajoittavana ja yksilön oma kokemus tai uskomus asetetaan asiantuntijatiedon edelle. Eräs kommentoija esimerkiksi kirjoittaa:

”En usko mihinkään täysin pysyvään minäkuvaan...” (v2)

Kommentissa näkyy, miten asiantuntijan esittämiä väitteitä ei välttämättä pyritä edes ymmärtämään tai arvioimaan tutkimustiedon kautta, vaan ne torjutaan oman uskomuksen perusteella.

Aineistossa näkyy myös useita kommentteja, joissa asiantuntijaan suhtaudutaan samanaikaisesti sekä myönteisesti että kriittisesti. Näissä puheenvuoroissa osa Keltinkangas-Järvisen näkemyksistä hyväksytään, mutta samalla osa torjutaan omien kokemusten tai tulkintojen perusteella. Yksi keskustelijoista esimerkiksi kirjoittaa että:

”Ujoista ja introverteista kertovat jutut olivat hyviä. Samoin tuo lapsen kasvatus. Itsekkyidenkin ymmärrän, mutta nyt rankasti mennyt yli.” (v2)

Tässä kommentoija muokkaa asiantuntijan puhetta oman arviointinsa mukaan. Tällaiset kommentit osoittavat, että asiantuntijuus ei ole aina yksiselitteisesti joko hyväksyttyä tai hylättyä, vaan jotain, jota tulkitaan omien arvojen ja kokemusten avulla. Tämä vastaa näkemystä asiantuntijuudesta vuorovaikutuksessa rakentuvana ilmiönä, jossa asiantuntijan näkemyksiä punnitaan suhteessa omaan elämään (Väliverronen 2015; Uutela & Väliverronen 2022).

Asiantuntijuuden kyseenalaistaminen kytkeytyy myös sukupolvien välisiin jännitteisiin, jolloin Keltinkangas-Järvinen nähdään osin ”suurten ikäluokkien” edustajana, jonka arvot eivät enää sovi nykyiseen elämäntapaan. Tällöin asiantuntijan puhe tulkitaan helposti oman sukupolven etujen puolustamiseksi eikä neutraaliksi tiedoksi. Tämä näkyy esimerkiksi kommentissa, jossa todetaan:

”Keltikangas-Järvinen on siinä iässä, jossa kaikki oli ennen paremmin. Aika on auttamatta ajanut hänen ohitseensa vaikka vielä työelämässä ollessaan olikin varsin fiksu ajattelija.” (v2)

Sitaatti havainnollistaa, miten asiantuntijan asemaa arvioidaan hänen ikänsä ja sukupolvensa kautta, ei pelkästään hänen esittämiensä argumenttien perusteella.

Aineiston perusteella asiantuntijuus toimii verkkokeskusteluissa sekä tiedon, että vallankäytön välineenä. Asiantuntijuutta käytetään omien näkemysten tukena, mutta sitä myös haastetaan silloin, kun se koetaan yksilön kokemusta tai autonomiaa rajoittavaksi. Tämä ilmiö on havaittu myös aiemmissa tutkimuksissa (Väliverronen 2015; Uutela & Väliverronen 2022). Kun tarkastellaan, miten keskustelijat arvioivat asiantuntijaa, kyseenalaistavat tai

kannattavat hänen näkemyksiään, nähdään, millaisia käsityksiä heillä on yksilöllisyydestä, vastuusta ja empatiasta ja miten he perustelevat omia mielipiteitään.

4.2 Responsibilisaatio- yksilönvastuun korostuminen

Aineistosta hahmottuu oletus siitä, että yksilö on ensisijaisesti vastuussa omasta hyvinvoinnistaan ja elämänsäkulusta. Tämä näkyy erityisesti kommentteissa, joissa keskustelijat painottavat valintojen tekemistä ja pärjäämistä omin voimin, ilman ulkopuolista apua. Eräs kommentoija tiivistää tämän toteamalla:

”Miten ihmeessä ihmiset ei osaa elää enää ilman neuvoja????!!!” (v1)

Vastuun korostuminen rakentuu keskusteluissa moraalisenä velvollisuutena hallita omia tunteita, ihmissuhteita ja elämäntilanteita. Kommentoijat kehottavat *”asettamaan rajat”*, *”tiedostamaan vahvuutensa”* ja *”tunnistamaan tarpeensa”*. Tällaisissa puheenvuoroissa yksilön oletetaan *”löytävän itsensä”* ja oppivan *”solmimaan terveitä parisuhteita”* kehittämällä tunnetaitojaan ja itsesääätelyään. Sama logiikka näkyy myös vanhemmuudesta käytävässä keskustelussa. Lasten käytöksen katsotaan heijastavan onnistunutta tai epäonnistunutta kotikasvatusta, joka esitetään vanhempien henkilökohtaisten valintojen tuloksena. Perheiden erilaiset resurssit, kuormitustekijät ja palveluiden saatavuus jäävät huomiotta, jolloin vastuu kasautuu yksilölle. Tällainen puhetapa heijastaa sekä neoliberaalin responsabilisaation logiikkaa, että terapeutiselle kulttuurille tyypillistä käsitystä ihmisestä autonomisena rationaalisena toimijana, joka voi ratkaista ongelmansa kehittämällä itseään ja ottamalla vastuun tunteistaan. (Hamann 2009; Pyysiäinen, Halpin & Guilfoyle 2017; Saastamoinen 2014.)

Ongelmat ja niiden ratkaisut esitetään aineistossa henkilökohtaisen päätöksenteon ja valintojen seurauksiksi. Eräs keskustelija esimerkiksi toteaa, että:

”Kaksi viikkoa siitä niin laitoin irtisanomislapun pöytään ja siirryin merkittävästi parempipalkkaisiin hommiin.” (v2)

Tällaiset kertomukset rakentavat mielikuvaa, että onnistuminen on tahdonvoiman ja oikeiden päätösten tulosta. Kun työmarkkinatilanne, koulutus ja sosioekonomiset resurssit jäävät taka-

alalle, parempiin töihin siirtyminen alkaa vaikuttaa kaikille mahdolliselta vaihtoehdolta. Tällainen yksilön toimijuuden korostaminen häivyttää rakenteelliset tekijät näkyvistä ja vahvistaa käsitystä, jonka mukaan hyvinvointi on ennen kaikkea henkilökohtaisen yrittämisen tulosta.

Aineistossa on myös nähtävissä, miten ihmiset alkavat itse uusintaa tätä yksilönvastuun ja itseohjautuvuuden logiikkaa verkkokeskusteluissa. Yksilöt eivät ainoastaan sisäistä vaatimusta itsensä hallitsemisesta, vaan alkavat vaatia sitä myös toisilta. He moittivat ”*uhriutumisesta*”, leimaavat ”*narsisteiksi*” ja kehottavat ”*kasvamaan*” ja käyttävät terapeutin kulttuurin käsitteitä toisiaan vastaan. Näin responsabilisaatio muuttuu sisäiseksi itsehallinnaksi, jossa ihmiset valvovat itseään ja toisiaan ilman ulkoista pakkoa. Tämä näkyy konkreettisesti esimerkiksi kommentissa, jossa todetaan, että:

”Ihmiset, jotka on tottuneet käyttämään muita hyväkseen paheksuu narsisteiksi niitä, jotka lakkaa olemasta kynnysmattoja ja joita ei voi enää käyttää hyväksi.” (v2)

Kommentti tiivistää sekä vapauden vetoomuksen (yksilön on itse asetettava rajat ja muututtava) että epäonnistumisen uhan (jos näin ei tee, häntä käytetään hyväksi). Näin he uusintavat kaksiosaista neoliberaalin hallinnan logiikkaa, jossa yksilölle luvataan parempi elämä oikeita valintoja tekemällä, mutta samalla varoitetaan, että väärät valinnat johtavat ongelmiin (Pyysiäinen, Halpin & Guilfoyle 2017).

Yksilönvastuun korostuminen rakentuu aineistossa vahvana moraalisenä puhetapana, joka ohjaa keskustelijoita tulkitsemaan ongelmia yksilön ominaisuuksien ja valintojen kautta. Tämä siirtää vastuun yksilölle samalla, kun rakenteelliset tekijät jäävät näkymättömiin. Verkkokeskusteluissa tämä logiikka kärjistyy, kun anonyymi vuorovaikutus mahdollistaa yksinkertaistavat selitykset ja moraalisen syyllistämisen, jotka vahvistavat yksilökeskeistä ajattelutapaa (Decety & Cowell 2015; Feldman, Huddy, Wronski & Low 2020).

4.3 Individualismin ja empatian jännitteet

Edellä kuvatut puhetavat, joissa yksilöä kehoitetaan ottamaan vastuu itsestään ja tekemään ”*oikeita valintoja*” luovat taustaa myös sille, miten empatiaa ja toisten haavoittuvuutta arvioidaan verkkokeskusteluissa. Kun vastuu asetetaan yksilölle, vaikeudet tulkitaan helposti

itse aiheutetuiksi. Tämä vaikuttaa siihen, milloin ja kenelle empatiaa annetaan ja milloin sen osoittamista rajoitetaan.

Aineistossa näkyy selvästi jännite individualismin ja empatian välillä. Osa kommentoijista korostaa yksilönvastuuta, rajojen asettamista ja itsestä huolehtimista ja esittää nämä moraalisisina velvollisuuksina, joiden laiminlyöminen johtaa hyväksikäyttöön tai uupumiseen. Eräs kommentoija toteaa:

”Ihminen tarvitsee tervettä itsekkyyttä jotta voi asettaa rajat eikä tule esimerkiksi hyväksikäytetyksi tai vahingoitetuksi.” (v2)

Tällainen *”terve itsekkyyys”* esitetään välttämättömänä ominaisuutena ja velvollisuutena, jonka laiminlyönti johtaa vaikeuksiin. Tällöin empatia ja toisten huomioiminen näyttäytyy riskinä, joka altistaa *”ovimatoksi”* joutumiselle ja itsenäisyys, sekä terve itsekkyyys nähdään tarpeellisina selviytymiskeinoina.

Aineistossa esiintyy myös keskustelua ja vastakkainasettelua terveen itsekkyyden ja *”narsismin”* välillä. Terve itsekkyyys ymmärretään kommenteissa rajojen puolustamisena ja itsestä huolehtimisena, kun taas narsismi toimii varoituksena liiasta itsekeskeisyydestä sekä leimana, joka voidaan lyödä, kun yksilö pyrkii suojelemaan rajojaan tai poikkeamaan odotuksista. Yksi keskustelijoista kommentoi:

”Ei saa kasvaa, ei kehittyä, ei asettaa rajoja. Armoton narsistikortti tulee välittömästi pöytään.” (v2)

Keskustelija kiteyttää kokemuksen siitä, että itsensä kehittäminen ja puolustaminen tulkitaan helposti liioitelluksi itsekeskeisyydeksi ja narsistin leima näyttäytyy keinona hallita yksilön autonomiaa. Monien kommentoijien mielestä omien rajojen asettaminen on välttämätöntä ja toisten huomioimista pidetään helposti sinisilmäisyytenä, mikä näkyy esimerkiksi varoituksina siitä, että *”liian kilttinä uupuu”*. Tällainen puhetapa heijastaa terapeutin kulttuurin ihanteita, joissa ihmisen odotetaan kuuntelevan itseään ja irrottautuvan kuormittavista ihmissuhteista. Samalla empatialle jää vähemmän tilaa ja sitä myös tietoisesti tukahdutetaan silloin, kuin myötätunto voisi velvoittaa ottamaan toisen tarpeet huomioon. Toisen ongelmia ei nähdä esimerkiksi elämäntilanteen, rakenteiden tai olosuhteiden

seurauksena, vaan merkkinä ettei ole osannut pitää puoliaan. Näin keskustelu tuottaa käsitystä siitä, että yksilön hyvinvointi ja rajat ovat ensisijaisia ja toisten auttaminen ja myötätunto näyttäytyvät helposti heikkoutena tai riskinä. Havainnot ovat yhteneväisiä aiemman tutkimuksen kanssa, jossa yksilönvastuun ja sisäisen työskentelyn nähdään korostuvan ongelmien ratkaisussa, ja empatiaa säädellään kuormituksen välttämiseksi. (Brunila ym. 2021; Beck & Beck-Gernsheim 2002; Saastamoinen 2014; Saarinen ym. 2014; Feldman, Huddy, Wronski & Low 2020).

Toiset kommentoijista kuitenkin puolestaan korostavat vastavuoroisuutta ja toisten huomioon ottamisen tärkeyttä. Eräs keskustelija kirjoittaa:

”...Entä jos haluan kuulua joukkoon, olla yksi muista, ei parempi tai huonompi vaan samalla viivalla muiden kanssa ja yhdessä.” (v1)

Tällaiset puheenvuorot puolustavat toisten huomioimista arvona, joka ei ole ristiriidassa hyvinvoinnin kanssa. Samalla individualismi saa kritiikkiä liiasta oman navan ympärillä pyörimisestä tai yhteisöllisyyttä rapauttavasta äärettömästä itsekkyydestä. Kuten eräs kommentoija toteaa:

”...nykyihmisen yksilökeskeisyys ja itsekkyyys tekee monet sairaaksi...” (v2)

mikä tiivistää huolen siitä, että jatkuva itsensä korostaminen heikentää sosiaalisia suhteita ja yhteistä hyvinvointia.

Aineiston perusteella individualismi ohjaa empatian voimakkuutta ja kohdentumista. Tämä on linjassa aiempien tutkimusten havaintojen kanssa (Decety & Cowell 2015; Feldman, Huddy, Wronski & Low 2020). Kommenteissa toistuu jännite, jossa rajojen asettaminen ja itsestä huolehtiminen nähdään toisaalta välttämättömänä, toisaalta riskinä tulla leimatuksi narsistiksi. Samalla empatia ja toisten huomioiminen jäävät helposti taka-alalle, kun keskustelu painottuu yksilön velvollisuuteen suojella ja puolustaa itseään ja *”omaa jengiään”*. Tämä tukee aiempia tutkimushavaintoja siitä, että empatia on biologisesti ja psykologisesti puolueellista ja individualismi ohjaa sitä, milloin myötätuntoa tukahdutetaan ja milloin sitä voimistetaan. (Decety & Cowell 2015; Feldman, Huddy, Wronski & Low 2020.) Havainto kytkeytyy myös tutkimuskirjallisuuteen, jossa kykenevän toimijan normin on todettu kulttuurisesti

määrittävän, miten avuntarvetta tulkitaan ja oikeutetaan (Ketokivi & Meskus 2015). Individualismi ja empatia eivät sulje toisiaan pois, mutta ne muodostavat moniulotteisen ja jännitteisen suhteen, joka muokkaa sitä, miten keskustelijat tulkitsevat toisten vaikeuksia, ansaitsevuutta ja vastuuta.

4.4 Individualismin kritiikki ja yhteisöllisyyden kaipuu

Individualismin ja empatian välinen jännite kytkeytyy aineistossa laajempaan huoleen yhteisöllisyyden heikkenemisestä, käytöstopojen rapautumisesta ja minäkeskeisyyden lisääntymisestä. Kommenttien mukaan itsekkyyks näkyy arjen vuorovaikutuksessa, esimerkiksi siinä, ettei ihmisiä tervehditä ja siinä, että yksilön hyvinvointi asetetaan toistuvasti yhteisen vastuun edelle. Eräs keskustelija kuvaa, kuinka nykyisessä ilmapiirissä *”minä-kuva on ihmiselle se kaikista tärkein”*, mikä tekee hänen mukaansa yhteisöllisyyden rakentamisesta vaikeaa. Tällaiset puheenvuorot tiivistävät kokemuksen siitä, että yksilökeskeinen kulttuuri ohjaa ihmisiä arvioimaan asioita ensisijaisesti oman hyödyn näkökulmasta. Tämä on linjassa aiemman kirjallisuuden kanssa, jossa on esitetty, että subjektiivisen hyvinvoinnin korostuminen elämän keskeisenä päämääränä, voi rohkaista yksilö- ja jopa itsekeskeisyyteen, ja heikentää yhteisöllisyyttä (Saastamoinen 2014).

Somekulttuuri ja nykyinen kilpailullinen ilmapiiri nähdään suuntauksena, joka korostaa minäkeskeisyyttä, yksilön menestystä ja pärjäämistä omin voimin, mutta samalla lisää yksinäisyyttä, epäluottamusta ja kokemusta siitä, että ihmiset ovat toisilleen *”taakkoja”*. Kritiikki kiteytyy esimerkiksi kommenttiin, jossa todetaan:

”Instagram, muut somealustat, joissa nykypäivänä Narkissos poseeraa filterit päällä, on yksi ällöttävä asia. Ennen otettiin kuvia muista nyt ”minä” on kaikkeuden keskipiste.” (v2)

Tällaiset puheenvuorot kuvaavat huolta siitä, että sosiaalisen median alustat ruokkivat narsistisia piirteitä ja huomion tavoittelua. Toisaalta keskustelussa muistutetaan, että somekin on yhteisö, jossa ei voi toimia miten tahansa ilman, että normit ja yhteisön palaute tulevat vastaan. Lisäksi keskustelijat tuovat esiin, että huomionkipeys ei ole uusi ilmiö, nyt sille on vain helpompi ja näkyvämpi kanava. Sosiaalinen media näyttäytyy näin ristiriitaisena paikkana, jossa sekä korostetaan yksilöä, että haetaan toisten seuraa ja hyväksyntää.

Useat kommentoijat liittävät nykytilan myös sukupolvien välisiin muutoksiin. Osa kokee, että aiemmat sukupolvet kasvattivat lapsensa liian nöyriksi ja samat vanhemmat kokevat nyt ahdistusta, kun heidän lapsensa osaavatkin pitää puoliaan ja käsitellä tunteitaan. Toiset taas näkevät nuoret erityisen itsekkäinä ja kokevat yhteisöllisyyden heikentyneen. Samalla todetaan, että ennen yhteisön paine koettiin liialliseksi, mutta nyt on menty toiseen ääripäähän, jossa minäkeskeisyys ohittaa vastuun ja toisten huomioimisen. Jotkut huomauttavat myös, että juuri ne sukupolvet, jotka moittivat nuoria itsekkyydestä, ovat muokanneet yhteiskuntaa omien tarpeidensa mukaan. Sukupolvien väliset näkemyserot heijastavat laajempaa pohdintaa siitä, miten yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden välistä tasapainoa haetaan.

Aineistossa esiintyy myös puhetapoja, jotka kyseenalaistavat individualistisen ajattelun ja tuovat esiin kaipuun yhteisöllisemmille tavoille ymmärtää hyvinvointia. Kommentoijat pitävät nykyisiä yksilökeskeisiä ihanteita kohtuuttomina. Ihmisiltä odotetaan jatkuvaa itsensä kehittämistä, rajojen asettamista ja selviytymistä ilman tukea, vaikka elämäntilanteen ovat monimutkaisia ja sidoksissa sosiaalisiin ja rakenteellisiin tekijöihin. Eräs keskustelija kiteyttää kritiikin kirjoittamalla:

”...Tällä hatusta revityllä ääri-individualismilla on länsimainen kulttuuri jo käytännössä tuhoonsa tuomittu. Ilman yhteisöllisyyttä ja yhteishenkeä ei ole voimaakaan.” (v2)

Tällaiset puheenvuorot haastavat individualistisen toimijuuden ihanteen ja korostavat ihmisen perustavaa tarvetta kuulua joukkoon ja saada tukea. Yhteisöllisyyden kaipuu näkyy siinä, miten keskustelijat kuvaavat nykykulttuurin ilmapiiriä. Yksinäisyyden lisääntyminen, perheiden pienentyminen ja sosiaalisten siteiden heikkeneminen nähdään merkkeinä siitä, että yhteisölliset rakenteet ovat murentuneet. Samalla korostetaan, että ihmisellä on tarve tulla hyväksytyksi ja kuulua johonkin ryhmään, joka tarjoaa vastavuoroisuutta ja välittämistä. Tätä keskustelijoiden kuvaamaa ristiriitaa voi tarkastella myös Beckin & Beck-Gernsheimin (2002) individualisaation käsitteen kautta: perinteiset yhteisöt ja sosiaaliset varmuudet ovat heikentyneet ja yksilö joutuu kantamaan yhä enemmän vastuuta omasta hyvinvoinnistaan. Tämä teoreettinen näkökulma kokoa aineistossa esiin nousevan kokemuksen siitä, että individualistinen kulttuuri ei vastaa ihmisten tarpeisiin.

5 Johtopäätökset ja pohdinta

Kandidaatintutkielmassani tarkastelin, miten yksilöllisyyden, vastuun ja empatian teemoja käsitellään arkisissa verkkokeskusteluissa ja millaisia laajempia kulttuurisia ja poliittisia merkityksiä nämä puhutavat heijastavat. Analysoimissani keskusteluketjuissa käsiteltiin Liisa-Keltinkangas-Järvisen *Itsekyyden aika* teoksen (2026) sekä kirjailijan podcast-haastatteluiden aiheita ja Keltinkangas-Järvisen näkemyksiä.

Tuloksista on havaittavissa, että asiantuntija ei ole itsestään selvä auktoriteetti, vaan kiistelyn ja määrittelyn kohde. Asiantuntijuutta puolustetaan sekä käytetään omien näkemysten tukena tai vaihtoehtoisesti kritisoidaan ja kyseenalaistetaan. Keskustelijoiden suhtautuminen asiantuntijaan kertoo, millaisia arvoja heillä itsellään on ja mitä käsityksiä he omaavat yksilöllisyydestä, vastuusta ja empatiasta.

Aineistosta nousee esiin myös responsabilisaatio eli yksilön vastuun korostuminen. Keskusteluissa painotetaan valintojen tekemistä ja oman elämän ohjaamista. Ongelmia tulkitaan yksilön ominaisuuksien kautta, jolloin rakenteellisten tekijöiden merkitys elämäkulussa jää näkymättömiin.

Yksilön vastuuta korostavat puhutavat luovat perustaa myös sille, miten empatiaa ja haavoittuvuutta verkkokeskusteluissa tulkitaan. Aineistossa on havaittavissa individualismin ja empatian välinen jännitteinen suhde, jossa individualismi ohjaa empatian voimakkuutta ja kohdentumista. Yksilön velvollisuus huolehtia itsestään, sekä puolustaa rajojaan korostuu, jolloin toisten huomioiminen jää taka-alalle. Empatia näyttäytyy helposti heikkoutena tai riskinä tulla hyväksikäytetyksi. Kun toisten haavoittuvuus ei sovi kykenevän toimijan ihanteeseen, empatian osoittamista vähennetään.

Osa keskustelijoista kuitenkin puolustaa toisten huomioimista ja kritisoi individualismia liiallisesta minäkeskeisyydestä. Nykykulttuurin yksilökeskeisiä ihanteita pidetään kohtuuttomina ja korostetaan ihmisen perustavanlaatuista tarvetta kuulua joukkoon ja saada tukea. Esiin nousee kaipuu yhteisöllisyydestä ja huoli sen rapautumisesta.

Keltinkangas-Järvisen teoksen saama mediahuomio ja teoksesta virinnyt kiivas keskustelu kertovat siitä, että kirjan teemat selkeästi puhuttelevat ihmisiä. Ne herättävät voimakkaita

tunteita ja reaktioita sekä puolesta että vastaan. Keskusteluun ja tunteiden heräämiseen vaikuttavat osaltaan varmasti myös Keltinkangas-Järvisen tyyli kirjoittaa, jota osa verkkokeskustelijoista kutsuu provokatiiviseksi. Niin ikään median teoksesta ja Keltinkangas-Järvisen näkemyksistä tehdyt, lukijoita houkuttelevat klikkiotsikot, lisäävät ihmisten mielenkiintoa tarttua aiheeseen.

Verkkokeskusteluista on aistittavissa, että monet kokevat, ettei individualistinen kulttuuri vastaa ihmisten tarpeisiin. Yksilökeskeisyyden korostuessa unohtuu, että ihmiset tarvitsevat toisiaan, eikä elämä ole aina rationaalisesti hallittavaa. Samalla on kuitenkin myös nähtävissä, että autonomia koetaan tärkeäksi arvoksi ja viittaukset, jotka tulkitaan sen rajoittamiseksi, saavat keskustelijat puolustuskannalle. Tällainen keskustelu heijastanee laajempaa yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden välisen tasapainon hakemista. Erityisesti epävarmassa ajassa, joka ruokkii negatiivisia ajatuksia ja tuottaa henkilökohtaista stressiä, on loogista, että voimavarat suuntautuvat oman selviytymisen pohtimiseen ja empatiakyky muita kohtaan voi heikentyä. Toisaalta epävarmuus voi myös lisätä tarvetta hakea turvaa muista ja vahvistaa yhteisöllisyyttä.

Keltinkangas-Järvinen korostaa teoksessaan ja podcast- haastatteluissa, että individualistinen ajattelu on tuonut paljon hyvää, kuten turhista normeista vapautumisen ja mahdollisuuden elää omannäköistään elämää. Hän painottaa ettei kritisoi yksilöllisyyttä, vaan yltyöyksilöllisyyttä ja pohtii olemmeko jo ylittäneet rajan, jossa individualismi on positiivista. Keltinkangas-Järvinen tuo myös esiin, että ihminen on kulttuurin tuote ja se miten vastuusta ja pärjäämisestä puhutaan, vaikuttaa siihen, miten ihmiset näkevät itsensä ja muut.

Tulevaisuudessa aiheesta voisi tehdä jatkotutkimusta syventämällä tässä tutkielmassa tehtyä analyysia tarkastelemalla Liisa Keltinkangas-Järvisen *Itsekyyden aika*- teoksen herättämiä ajatuksia lukupiirikontekstissa. Laadullista aineistoa voisi kerätä esimerkiksi kahdesta eri lukupiiristä, joissa osallistujat edustavat eri ikäryhmiä. Aineiston keruun voisi toteuttaa nauhoittamalla lukupiirissä käytyjä keskusteluja tai haastattelemalla osallistujia. Tämä mahdollistaisi ikäryhmien välisen vertailun, mutta tutkimus voitaisiin toteuttaa myös yhden lukupiirin aineiston pohjalta. Lukupiiriaineisto voisi täydentää tässä tutkimuksessa tarkasteltuja verkkokeskusteluja ja tarjota syvempää ymmärrystä siitä, millaisia merkityksiä yksilökeskeisyys, vastuu ja empatia saavat yhteisessä keskustelussa.

Puhetavat eivät ole yhdentekeviä, sillä ne muokkaavat ja heijastavat elettyä todellisuutta. Tästä syystä on tärkeää tutkia, miten yksilöllisyyden, vastuun ja empatian teemoja käsitellään kulttuurisesti ja julkisessa keskustelussa, jotta voidaan ymmärtää, millaisia vaikutuksia näillä puhetavoilla on esimerkiksi rakenteellisten ongelmien yksilöllistämiseen, eriarvoisuuden oikeuttamiseen ja poliittiseen päätöksentekoon.

Lähteet

American Psychological Association (2023) *Individualism*. APA Dictionary of Psychology. Saatavilla: <https://dictionary.apa.org/individualism> (viitattu 9.3.2026).

Arvonen, R. (2026) PSYKOLOGI: *Miten yltiöyksilöllinen kulttuuri saa meidät voimaan pahoin* – Liisa Keltinkangas-Järvinen (YouTube-video). Saatavilla: <https://www.youtube.com/watch?v=EHMZvFe3Jvs> (katsottu 01.02.2026).

Beck, U. & Beck-Gernsheim, E. (2002) *Individualization: institutionalized individualism and its social and political consequences*. London: SAGE.

Brunila, K. & Harni, E. & Saari, A. & Ylöstalo H. (2021) *Terapeuttinen valta*. Tampere: Vastapaino.

Decety, J. & Cowell J. M. (2015) ”Empathy, justice and moral behavior”, *AJOB Neuroscience*, 6 (3), 3–14. Saatavilla: https://www.researchgate.net/publication/280612148_Empathy_Justice_and_Moral_Behavior

Feldman, S. & Huddy, L. & Wronski, J. & Low, M. (2020) ”The Interplay of Empathy and Individualism in Support for Social Welfare Policies”, *Political Psychology*, 41 (6), 1093–1112. Saatavilla: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/pops.12663>

Hamann, T. H. (2009) ”Neoliberalism, governmentality, and ethics”, *Foucault Studies*, 6:37–59. Saatavilla: <https://doi.org/10.22439/fs.v0i0.2471>

Harju, A. (2018) ”Suomi24-keskustelut kohtaamisten ja törmäysten tilana”, *Media & viestintä* 41 (1), 51–74. Saatavilla: <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/69952>

Honkasalo, M.-L. & Ketokivi, K. & Leppo, A. (2014) ”Moniselitteinen ja hämärä toimijuus”, *Sosiologia*, 51 (4), 365–372. Saatavilla: <https://journal.fi/sosiologia/article/view/124142>

Juhila, K. (2021) ”Teemoittelu”, teoksessa Vuori J. (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietarkisto. Saatavilla: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/>

Keltinkangas-Järvinen, L. (2026) *Itsekkyden aika*. Helsinki: WSOY.

Ketokivi, K. & Meskus, M. (2015)

” The dilemma of ‘the capable actor’ and the case of disrupted lives”, *Contemporary Social Science*, 10(1), 39–51. Saatavilla: <https://doi.org/10.1080/21582041.2014.988289>

Kielitoimiston sanakirja (2026) Kotimaisten kielten keskus. Saatavilla:

<https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/verkkokeskustelu?searchMode=all> (viitattu 10.4.2026).

Leivo, L. (2025) *Psykologia: Tunteet, identiteetti ja yhteisöt (Liisa Keltinkangas-Järvinen)* (YouTube-video) Saatavilla: <https://www.youtube.com/watch?v=s5BbTS8LmQQ> (katsottu 02.02.2026).

Pyysiäinen, J. & Halpin, D. & Guilfoyle, A. (2017)

” Neoliberal governance and ‘responsibilization’ of agents: reassessing the mechanisms of responsibility-shift in neoliberal discursive environments”, *Distinktion: Journal of Social Theory*, 18:2, 215-235. Saatavilla: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1600910X.2017.1331858>

Saari, J. & Taipale, S. & Kainulainen, S. (2013) *Hyvinvointivaltion moderneja klassikoita*. Tampere: Diakonia-ammattikorkeakoulu / Juvenes Print.

Saarinen, A. & Salmenniemi, S. & Keränen, H. (2014)

”Hyvinvointivaltiosta hyvinvoivaan valtioon: Hyvinvointi ja kansalaisuus suomalaisessa poliittisessä diskurssissa”, *Yhteiskuntapolitiikka*, 79 (6) Saatavilla: <https://www.julkari.fi/items/975b9c58-053f-459a-99c7-4a97d4b4294b>

Saastamoinen, M. (2014) ”Terapeuttinen eetos sosiaalipedagogiikan uhkakuvana?”, *Sosiaalipedagogiikka*, 15, 9–30. Saatavilla: <https://doi.org/10.30675/sa.122633>

Tieteen termipankki (2026) *Individualismi (yhteiskuntafilosofia)*. Saatavilla: https://tieteen termipankki.fi/wiki/Filosofia:individualismi_%28yhteiskuntafilosofia%29?utm_source=copilot.com (viitattu 9.3.2026).

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2023) Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Saatavilla: https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Uutela, E. & Väliaverronen, E. (2022). ”Kenet nähdään asiantuntijana? Asiantuntijuuden määrittely Maria Nordinin Eroon oireista -kurssia koskevassa verkkokeskustelussa”, *Yhteiskuntapolitiikka*, 87 (1). Saatavilla: <https://www.julkari.fi/server/api/core/bitstreams/f9b4f5a9-c73f-4351-8f56-0ba6f6d772a4/content>

Vauva.fi (2025) *Liisa Keltinkangas-Järvinen* (verkkokeskustelu). Saatavilla: <https://www.vauva.fi/keskustelu/6005496/liisa-keltinkangas-jarvinen?page=0> (viitattu useaan otteeseen 1.2.-30.4.2026)

Vauva.fi (2026) *Narsistinen itsekkyyys hälyyttävästi lisääntynyt. "Löysin itseni uudelleen" jne* Linkki. 7.1.2026 (verkkokeskustelu). Saatavilla: <https://www.vauva.fi/keskustelu/6359133/narsistinen-itsekkyyys-halyyttavasti-lisaantynyt-loysin-itseni-uudelleen-jne> (viitattu useaan otteeseen 1.2.-30.4.2026)

Väliaverronen, E. (2015) ”Tiedeviestintä ja asiantuntijuus – tutkijoiden muuttuva suhde julkisuuteen”, *Yhteiskuntapolitiikka*, 80 (3). Saatavilla: <https://www.julkari.fi/server/api/core/bitstreams/9a2e7275-78f3-414b-91d5-01a47b8c030f/content>

Liite: Tekoälyn käyttö

Ilmoitus tekoälyn (AI) käytöstä

Olen käyttänyt generatiivista tekoälyä opinnäyteprosessini tukena. Käyttämäni tekoälytyökalu oli Microsoft Copilot, jota käytin yliopiston tunnuksilla kirjautuneena. Hyödynsin tekoälyä tekstin kielellisen sujuvuuden hiomiseen, sekä rakenteen selkiyttämiseen kandiohjaajan antamien muokkausohjeiden pohjalta. Käytin tekoälyä myös lähteiden ja lähdeluettelon yhdenmukaisuuden tarkastamiseen ja siistimiseen Harvard- tyylin mukaiseksi. Tarkastin ja kävin läpi kaikki ehdotetut muokkaukset vielä itse, sekä varmistin ohjaajalta ovatko lähdeluettelo ja teksti laadittu ohjeiden edellyttämällä tavalla.

Vakuutan, että olen käyttänyt tekoälytyökalua asianmukaisella huolellisuudella ja ilmoittanut sen käytöstä voimassa olevaa ohjeistusta noudattaen. Tekoälyä ei ole käytetty lähdevalintojen tekemiseen. Teksti ja johtopäätökset ovat tekijän omia. Otan täyden vastuun työni sisällöstä kokonaisuudessaan.

Seuraavassa olen eritellyt tarkemmin tekoälyn käyttöä tutkielman kirjoittamisen aikana.

Käytetty työkalu: Microsoft Copilot (yliopiston tunnuksilla)

1. Käytön vaihe: Lähdeluettelo

Käyttötarkoitus: Lähteiden ja lähdeluettelon yhdenmukaisuuden tarkastaminen ja siistiminen Harvard- tyylin mukaiseksi.

Todentaminen: Kävin lähdeluettelon itse vielä läpi ja varmistin ohjaajalta, onko lähdeluettelo ohjeiden mukainen.

2. Käytön vaihe: Teoreettinen viitekehys

Käyttötarkoitus: Tekstin muokkaaminen ja sujuvoittaminen. Ohjaajan kommentin pohjalta muokkasin tekoälyn kanssa siirtymää loogisemmaksi luvusta 2.1 Yksilökeskeisyys kulttuurisena ja poliittisena ilmiönä seuraavaan alalukuun. Tämän jälkeen keskustelin tekoälyn kanssa myös alaluvun otsikon vaihtamisesta vastaamaan mielestäni paremmin kirjoitettua tekstiä.

Todentaminen: Kävin kaikki tekoälyn ehdotukset läpi ja muokkasin niitä vielä itse mielestäni sopiviksi.

3. Käytön vaihe: Tekstin muokkaus ja tiivistys

Käyttötarkoitus: Tutkielman 1.1 Tutkimuksen konteksti-alaluvun tiivistäminen ohjaajan ehdotuksen mukaisesti. Pyysin tekoälyä tarkistamaan, onko tekstissä päällekkäisyyksiä ja miten sitä voisi muotoilla tiiviimmäksi. Tekoäly osoitti tekstistä muutamia päällekkäisyyksiä ja ehdotti tapoja tiivistää tekstiä poistamalla kuvailevaa ja arvioivaa kieltä.

Todentaminen: Muokkasin lopullisen tekstin itse poistaen tekoälyn osoittamia päällekkäisyyksiä ja hyödyntämällä joitain muotoiluehdotuksia. Päädyin kuitenkin säilyttämään mielestäni tutkielman kannalta oleellisia lauseita tai sanoja, joita tekoälyn mukaan olisi voinut jättää pois.

4. Käytön vaihe: Tekstin muokkaus

Käyttötarkoitus: Ohjaajani ehdotti, että merkitsisin luvussa 4, käyttämäni sitaattien loppuun kummasta verkkokeskustelusta sitaatti on ja kertoisin, että merkintä v1 tarkoittaa verkkokeskustelusta 1 ja merkintä v2 verkkokeskustelusta 2. Kysyin tekoälyltä tulisiko nämä v1 ja v2 merkinnät mainita jo luvussa 3, jossa esittelen verkkokeskusteluaineiston, sillä se tuntui itsestä loogiselta. Tekoäly vastasi, että näin kannattaa toimia ja riittää jos mainitsen sen sulkeissa kummankin esittelemäni aineistoksi valikoituneen keskusteluketjun lopussa.

Todentaminen: Päädyin tekoälyn ehdotuksesta lisäämään merkinnät v1 ja v2 sulkeissa luvussa 3 esittelemieni verkkokeskusteluketjujen loppuun, sillä se tuki omaa ajatustani asiasta.

5. Käytön vaihe: Tekstin muokkaus

Käyttötarkoitus: Kysyin tekoälyltä onko johtopäätösluvussa esittelemäni jatkotutkimusaihe hyvin muotoiltu ja perusteltu sekä luonteva osa johtopäätöslukua. Tekoäly kertoi, että jatkotutkimusaihe on hyvin perusteltu ja sopii luontevasti johtopäätösluvun loppuun, mutta antoi myös tekstin muotoiluehdotuksia.

Todentaminen: Lopullisen jatkotutkimusaihetta käsittelevän tekstin kirjoitin itse muotoilemalla tekoälyn ehdotuksista mielestäni sujuvasti etenevän kokonaisuuden.